

160. TORSTAINA 7. JOULUKUUTA 2000

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

- 1) Hallituksen esitys Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen yhteydessä toimivan henkilöstön turvallisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä ja laista sopimuksen lainsäädäntöalaa kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi 5243
 Hallituksen esitys HE 88/2000 vp
 Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 12/2000 vp
- 2) Hallituksen esitys laiksi Valtion kiinteistölaitoksen nimen muuttamisesta nimeksi Senaatti-kiinteistöt 5243
 Hallituksen esitys HE 183/2000 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 40/2000 vp
- 3) Hallituksen esitys laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta 5246
 Hallituksen esitys HE 179/2000 vp
 Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 19/2000 vp
- 4) Hallituksen esitys laiksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 5246
 Hallituksen esitys HE 136/2000 vp
 Lakivaliokunnan mietintö LaVM 13/2000 vp
- 5) Hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta 5246
 Hallituksen esitys HE 180/2000 vp
 Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 12/2000 vp

- 6) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain muuttamisesta 5246
Hallituksen esitys HE 165/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 14/2000 vp
- 7) Hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koske-
vaksi lainsäädännöksi 5247
Hallituksen esitys HE 144/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 14/2000 vp
- 8) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta anne-
tun lain muuttamisesta 5254
Hallituksen esitys HE 199/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 38/2000 vp
Lakialoite LA 94/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 30, 112/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

- 9) Hallituksen esitys vesihuoltolainsäädännön uudistamiseksi 5258
Hallituksen esitys HE 85/2000 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 12/2000 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Ant-
tila.

Sari Sarkomaa /kok
Kimmo Sasi /kok
Säde Tahvanainen /sd
Ilkka Taipale /sd
Erkki Tuomioja /sd
Anu Vehviläinen /kesk

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa
oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Eva Biaudet /r
Tuula Haatainen /sd
Rakel Hiltunen /sd
Ilkka Kanerva /kok
Ossi Korteniemi /kesk
Henrik Lax /r
Paavo Lipponen /sd
Sauli Niinistö /kok
Kirsi Ojansuu /vihr
Kalevi Olin /sd
Mauri Pekkarinen /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä ole- vat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt
seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnos-
ta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

7. ja 8.12. edustajat
Paavo Lipponen /sd
Sauli Niinistö /kok
Kimmo Sasi /kok

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

- 7.12. edustaja
Henrik Lax /r
- 7. ja 8.12. edustaja
Säde Tahvanainen /sd
- 7.—22.12. edustaja
Kalevi Olin /sd

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

- 7.12. edustajat
Kirsi Ojansuu /vihr
Ilkka Kanerva /kok
- 7. ja 8.12. edustaja
Tuula Haatainen /sd

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen yhteydessä toimivan henkilöstön turvallisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä ja laista sopimuksen lainsäädäntöalaa kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 88/2000 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 12/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin käydään keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen hyväksymistä, ja lopuksi toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Menettelytapaa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi Valtion kiinteistölaitoksen nimen muuttamisesta nimeksi Senaatti-kiinteistöt

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 183/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 40/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota tähän lainsäädäntöön Valtion kiinteistölaitoksen nimen muuttamisesta nimeksi Senaatti-kiinteistöt. (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Tykkyläinen, ihan pieni hetki.

Puhuja: Kiitos, arvoisa puhemies! — Nimenmuutos sinänsä ei ole mikään ongelma, mutta sen sijaan pelkään sitä, kun valiokunnan kannanotoissa on todettu, että tästä tulee uusi lakiehdotus ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Arvoisat edustajat, todella pyydän istuutumaan ja hiljentymään ja käymään tarvittavat keskustelut tämän salin ulkopuolella. Me emme jatka, ennen kuin sali hiljenee.

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni oli puhua paikaltani, mutta ajattelin, että aika ei riitä.

Olemme eduskunnassa käsitelleet ensiksikin rakennuspiirien kohdalla lainsäädäntöä, jolloin tapahtui täydellinen purkaminen henkilökunnan

osalta. Silloin tosiaan tuli Engel, johon siivoajat joutuivat. Sitten perustettiin Valtion kiinteistölaitos. Tämän kohdalta myöskin henkilökuntaa paljon irtisanottiin. Tunnen tämän lainsäädännön sen johdosta, koska perheeni jäsenet ovat olleet huomattavissa tehtävissä näissä Valtion kiinteistölaitoksen osalta.

Tällä hetkellä ollaan jälleen järjestelemässä nimeä. Valiokunnan kannanotoissa todetaan, että hallitus antaa esityksen Senaatti-kiinteistöt-lainsäädännöstä. Olen huolestunut siitä, että jälleen puretaan Valtion kiinteistölaitoksen toimintaa ja ajetaan henkilökuntaa alas. Tämä on sinänsä erittäin hyvä järjestelmä, joka on toiminut ja toimii edelleenkin. Tällä hetkellä Valtion kiinteistölaitos vastaa yliopistojen kiinteistöistä ja yleensäkin vielä valtion omistuksessa olevista kiinteistöistä. Niitä on jonkin verran.

Mutta saattaa olla, että tapahtuu jälleen yksityistämistä tämänkin kohdalla. Sen johdosta haluan pöytäkirjaan merkittäväksi, että en hyväksy sitä, että henkilökuntaa irtisanotaan ja palveluja heikennetään valtion kiinteistöjen osalta. Toivoisinkin, että hallitus antaessaan lakiehdotusta ottaa nämä asiat huomioon, arvoisa puhemies.

2 Olavi Ala-Nissilä /kesk: Arvoisa rouva puhemies! On paikallaan todeta, että kun tätä asiaa käsiteltiin verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa, todettiin nimenomaan, että tässä yhteydessä ei oteta kantaa Valtion kiinteistölaitoksen kehittämissuunnitelmiin ja -tarpeisiin. Talousarvion yhteydessä sen sijaan näin on tehty. On paikallaan todeta, että Valtion kiinteistölaitoksen osalta on syytä keskustella siitä, mikä on tuotto tavoite ja onko se välttämättä sama kaikenlaisten kiinteistötyyppien osalta. Esimerkiksi yliopistojen osalta on hyvin perusteltua arvioida tilannetta hieman eri tavalla kuin ehkä liikelaitosten osalta. Tämä kehittämiskeskustelu Kiinteistölaitoksen osalta on varmasti syytä käydä ensi vuonna, kun tässä suhteessa esityksiä ehkä eduskuntaankin tulee.

3 Antero Kekkonen /sd: Rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä vähän vei puheenvuoroni pois.

Kuulin verojaoston käsittelystä ja olen ymmärtänyt niin, että elämä tästä eteenpäin on sillä lailla tilkitty, että ne pelot, joita ed. Tykkyläinen esitti ja jotka varmasti ovat ihan oikeita ja todellisia nimenomaan niiden henkilöiden kohdalla, jotka ovat töissä kyseisessä laitoksessa, olivat vä-

hän ylimitoitettuja. Varmasti niille on perusteensa, ed. Tykkyläinen, en halua kyseenalaistaa teidän huoltanne, mutta aivan niin kuin ed. Ala-Nissilä sanoi, minunkin käsitykseni on, että tulevaisuus on sillä tavalla kuitenkin tilkitty, että ei tule tapahtumaan sitä henkilökuntaan liittyvää rationalisointia, mitä aiemmin on ollut.

4 Pirjo-Riitta Antvuori /kok: Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että valtiovarojen verojaosto on nyt kiinnittänyt huomiota vuokrausperusteisiin, koska on aika lailla ilmeisen tuntuista, että Kiinteistölaitos on perinyt muun muassa yliopistoilta liikaa vuokria. Jos tarkastellaan yliopistolta perittävien vuokrien kansantaloudellista merkitystä, on hyvin perusteltua väittää, että Suomen tulevaisuuden kannalta on paljon tärkeämpää, että yliopistot voivat toimia hyvin kuin että Valtion kiinteistölaitos tuottaa hyvin yliopistojen toimintamahdollisuuksien kustannuksella.

5 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin juuri, että puutun myös vuokrauskysymykseen. Ed. Antvuori tähän puuttuikin, ja tämä pitää täysin paikkansa, että tällä hetkellä meillä on erittäin suuria vaikeuksia, kun olemme käsitelleet valtiovarojen sivistys- ja tiedejaostossa yliopistojen asemaa. Eräällä kyselytunnilla kysyinkin pääministeri Lipposelta, mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä näiden asioiden johdosta, kun me joudumme lisäämään yliopistoille rahaa ja Valtion kiinteistölaitos ottaa vuokrina näitä rahoituksia. Näin ollen käyttökustannukset vaikuttavat sillä lailla, että siitä kärsii opetus ja toiminta yliopistoissa.

6 Oikeusministeri Johannes Koskinen: Arvoisa puhemies! Valtion kiinteistölaitoksellehan siirretään paraikaa merkittäviä uusia kiinteistövarallisuksia Puolustusvoimilta ja oikeusministeriön Vankeinhoitolaitokselta. Sikäli tämä asia on tietysti ihan tärkeä, johon keskustelussa kiinnitettiin huomiota, mutta tässä ehdotuksessa on kysymys pelkästään nimen muutoksesta, siinä ei ole mitään substanssisisältöä sinänsä. Tämäkin olisi varmaan voinut odottaa mahdollisia muita muutoksia.

Tästä tulee nyt vähän hassukin tilanne, että tulee tällaisia tienviittoja kuin Senaatti-kiinteistöyllä ja alla sitten Helsingin keskusvankila.

7 Jari Koskinen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Kysymys Valtion kiinteistölaitoksesta ei ole ollenkaan yksinkertainen ja helppo asia. Valtion kiinteistölaitoksella on todella monenlaisia tiloja. On kasarmeja, on kohta vankiloita ja tulee olemaan metsiä sekä yliopiston rakennuksia. Usein syytetään, että Valtion kiinteistölaitos pyytää liikaa vuokria tai että tuottovaatimus on liian korkea. Verojaostolle kerrottiin, että heidän tavoitteenaan on saada 7 prosentin tuottovaatimus, mitä voi pitää aika korkeana. Tietysti siinä vaiheessa pitäisi tietää, mikä on se arvo, mistä 7 prosenttia lasketaan. Se voi sitten vähän mutkistaakin tätä erittäin yksioikoista näkemystä. Joka tapauksessa on hyvä, että tästä keskustellaan, ja minä uskon, että keskustelu jatkuu sitten, kun varsinaisesti budjettia käsitellään.

8 Maria Kaisa Aula /kesk: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on nimenmuutosta koskevassa mietinnössään nimenomaisesti todennut, että se ei tässä yhteydessä ota kantaa puolesta eikä vastaan liittyen kiinteistölaitoksen tulevaisuuden suunnitelmiin. Valtiovarainvaliokunnan budjettimietinnössä tullaan tätä asiaa käsittelemään. Onkin tärkeää, että ennen kuin tulevaisuuden uusia suunnitelmia tehdään, tehdään kokonaisarviointi Kiinteistölaitoksen toiminnasta, sekä sen yhteiskunnallisesta palvelutavoitteesta että tulostavoitteista.

Yliä haluan, arvoisa puhemies, muistuttaa, että eihän kyse ole pelkästään siitä, mikä on Kiinteistölaitoksen tuottotavoite ja vuokra, vaan myös se, miten valtiovarainministeriö budjetoit vuokrat eri virastojen toimintamomentteille. Voisi kuvitella, että se olisi jossakin määrin automaattista, että esimerkiksi yliopistoille budjetoitaisiin aina täysimääräisesti uusien tilojen vaatimat vuokrat rahat. Mutta ainakin yliopistoista saadun käsityksen mukaan näin ei suinkaan ole, vaan siinä tapahtuu erilaista harkintaa. Eli täytyy ottaa tavallaan kolikon molemmat puolet samaan aikaan käsittelyyn, sekä Kiinteistölaitoksen toimintaperiaatteet että myös valtiovarainministeriön budjettipuolelta vuokramenojen toimintamenojen budjetoitiperiaatteet.

9 Matti Väistö /kesk: Arvoisa puhemies! Kiinteistölaitosta koskeva selvitys on tärkeä tehdä. Mielestäni silloin pitää todella arvioida se, millä kiinteistöpolitiikalla ja millä budjettipolitiikalla me parhaiten jatkossa kykenemme hoitamaan ne

tärkeät toimet, joista valtio osaltaan vastaa ja joiden rahoitus on valtion vastuulla. Viitataan ed. Aulan tavoin yliopistojen rahoitukseen. Toinen tärkeä kysymyshän tulee olemaan Puolustusvoimien rahoitus. Jos sielläkin käy vastaavalla tavalla niin, että ikään kuin kokonaisuudessaan pitäisi syntyä säästöä tämän muutoksen myötä, niin se ei voi olla ainakaan se tavoite, jota Kiinteistölaitoksen muodostamisella ja kiinteistöjen kokoamisella yhden viraston alle on tavoiteltu.

On tärkeä havaita, että meillä on todella hyvin erilaisia alueita tässä maassa. On myös tärkeä havaita se, että eri kiinteistöillä on jo hyvinkin tarkoin muotoutuneet käyttötarkoitukset. Mitään sellaista vapaata kilpailua käyttötarkoituksista ei voi olla, mitä joskus on ajateltu olevan. Ne ovat vain yhteen tarkoitukseen. Siitä syystä vuokrataso pitäisi myös mitoittaa ja panna oikealle tasolle. En tiedä, ovatko tuottovaatimukset kohdallaan. Joskus ainakin tuntuu, että ne eivät ainakaan käytännön vuokratasoina kohtaannu aivan oikein.

10 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tekee mieli yhtyä muun muassa ed. Väistöön puheenvuoroon. Valtion eri kiinteistöt ovat hyvin moninaisia käyttötarkoitukseltaan ja niillä on hyvin erilainen historiansa. Täällä on puhuttu niin Puolustusvoimien kiinteistöistä kuin yliopistoista. Tämä kaikki pitää aivan paikkansa. Esimerkiksi Jyväskylän yliopisto on aikanaan saanut lahjoituksena maata ja rakennuksia. Nyt kun käydään laskemaan Valtion kiinteistölaitoksen mukaisia tuotto-odotuksiin perustuvia vuokria, lahjoitusajatukset, joilla on haluttu tukea yliopistoja, ovat täydellisesti unohtuneet. Tämän kaltaisista virheistä pitäisi päästä eroon ja muistaa se toiminta, mitä varten nämä kiinteistöt ovat olemassa ja historia sieltä taustalta.

11 Ulla Juurola /sd: Arvoisa puhemies! On aivan totta, että Valtion kiinteistölaitoksen tuottotavoitteet ovat suhteellisen korkeat. Toimijat, kuten esimerkiksi yliopistot, eivät oikein voi ymmärtää, mistä niiden maksama vuokra koostuu. Seuraavaksi tietysti se vaikuttaa siten, että mikäli budjetissa ei huomioida vuokria täysimääräisesti, silloin toimijat joutuvat ottamaan sen muista toimintamäärärahoistaan ja silloin toiminta supistuu. Tilannehan on silloin erittäin huono. Tässä voi ottaa esimerkiksi jälleen yliopistot. On siis erityisen tärkeää, että Valtion kiinteistölaitos ote-

taan erityistarkasteluun ja selvitykseen todellakin, jotta toimijoilta perittävät vuokrat olisivat kohtuullisia ja muihin kiinteistöhoitoon verrannollisia.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi rakenerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 179/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 19/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 136/2000 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 13/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt 1.—6., 8. ja 9. lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

1.—6., 8. ja 9. lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä 7. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Lakivaliokunnan mietintöön sisältyvät kaksi lausumaehdotusta hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 180/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 12/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Liikennevaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 165/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 14/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 144/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 14/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Margareta Pietikäinen /r:** Fru talman! Det här lagförslaget är av viktig principiell betydelse, när det gäller den påbyggnadsutbildning för vuxna som är oerhört nödvändig. I det lagförslag som gavs föreslogs det att den här utbildningen i fortsättningen skulle bekostas så, att man i statsbudgeten skulle beakta den enbart utgående från statsandelarna. (Ed. Kekkonen: Är det möjligt?) — I utskottet ansåg vi att det inte var möjligt. Därför har vi gått in för ett ändringsförslag där vi anser att rättigheten till utbildning för vuxna i landets olika regioner rättvisare kan tillfredsställas.

Arvoisa puhemies! Elinikäinen oppiminen ja korkeat sivistystavoitteet kuulee usein eri yhteyksissä lueltavan keskeisinä välineinä Suomen menestykselle ja hyvinvoinnille. Laadukas ja monipuolinen koulutus tulisi olla tavoitteena, kun tehdään uudistuksia. Mahdollisimman monella tarvitevalla pitää olla mahdollisuus osallistua omien lähtökohtien mukaan oman alansa lisäkoulutukseen, niin että ylivoimaisia esteitä sille ei muodostu tarjonnan puutteesta johtuen tai siksi, että koulutuksen saanti on mahdollista vain suurimmilla paikkakunnilla, jolloin käytännössä syrjäseuduilla olevilla etäisyysistä on huomattavaa haittaa.

Ammatillinen aikuiskoulutus tarvitsee pitkän tähtäimen ohjelmaa, jossa rahoitus turvataan ja pitemmälle katsovaa visiota tulevaisuuden koulutuksesta tarkastellaan siltä tasolta, jolla halutaan Suomen koulutuksen ja sivistystason olevan tulevina vuosina. Valiokunta on siis korostanut, että nykyinen hankintajärjestelmä aikuiskoulutuspuolella on ollut toimiva. Se on osoittautunut joustavaksi, tasavertaisesti eri ryhmät huomioivaksi ja useimpien tarpeita vastaavaksi.

Hallituksen esityshän puoltaa siirtymistä laskennalliseen valtionrahoitusjärjestelmään. Mielestäni on tärkeää, että meidän on syytä nyt pohtia kestäviä pidemmän aikavälin ratkaisuja. Meidän on syytä turvata myös tällä hetkellä aikuiskoulutusta antavien pienempien yksiköiden toimintamahdollisuudet. Syrjäseudulla toimivat ja erityisalojen koulutusta antavat pienet yksiköt on havaittu arvokkaiksi ja laadukasta koulutusta antaviksi osiksi verkostoa, jota ei pidä lopettaa lyhytnäköisillä toimenpiteillä.

Fru talman! Därför är det viktigt att vi också i framtiden ger en bred möjlighet till yrkesinriktad påbyggnadsutbildning, så att till exempel folkhögskolorna, medborgarinstitutet och universitetens påbyggnadsutbildning liksom många andra aktörer kan vara med. (Ed. Kekkonen: Jag frågar ännu: Är det möjligt?) Det är viktigt att vi har kompetenshöjande möjligheter också på landsbygden och i skärgårdsområdena. Samtidigt är det viktigt att på det här sättet säkerställa att en del av anslagen kvarstår för vuxenutbildningen på samma sätt som tidigare och finansieras genom upphandling via länet. I länen känner man bra till behoven i de olika regionerna, liksom vilka möjligheter de olika läroinrättningarna har att erbjuda kurser.

Ett helt annat problem som är av stor betydelse är, tyvärr, att vi i nästa års budget har för litet ekonomiska medel för den yrkesinriktade påbyggnadsutbildningen. I själva verket har vi en situation, där vi är många aktörer som får dela på en alldeles för liten kaka. Det här är en del av problemet, men den modell utskottet förslår är den bästa också i den här situationen.

² **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14 näillä 2000:n valtiopäivillä on oikeaan osunut. Sitä vastoin hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi ei täytä niitä tarpeita, joita nimenomaan on maaseudulla, maakuntakeskusten ulkopuolella. Helposti kävisi niin, että vain maakuntakeskuksiin tulisi jatkossa keskitetympin ammatillista lisäkoulutusta, ellei nykyinen hankintajärjestelmä saa jatkaa.

Aivan kuten ed. M. Pietikäinen edellä totesi ja sivistysvaliokunta mietinnössään toteaa, nykyinen koulutuksen hankintajärjestelmä on toimiva

ja turvaa mahdollisimman hyvin alueellisen koulutuksen hajasijoittumisen.

³ **Mirja Ryyänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Kun käsitellään aikuisten ammatillista lisäkoulutusta, minusta on heti painokkaasti todettava suurin ongelma, ja se on tietysti aikuiskoulutuksen jatkuva voimavarojen väheneminen. Tämä ei varmasti ole sopusoinnussa kaikkien niitten puheitten kanssa, joilla on korostettu elämänikäisen koulutuksen vahvistamisen tarpeita. Myöskin hallituksen taholta näitä puheenvuoroja on hyvin voimakkaasti käytetty, eli rahoitus on hoidettava kuntoon, ja se tietysti tapahtuu budjetin yhteydessä ja varmasti korjattavaa jää sinne seuraaviinkin budjetteihin. Kuitenkin tämän päivän todellisuutta on hyvin suuri epävarmuus eri aikuiskoulutusta antavien oppilaitosten tilanteessa, ja irtisanomiset ovat tätä päivää.

Lääninhallitusten tehtävä on valvoa koulutuksen laatua ja edistää sen kehittämistä ja erityisesti sitä, että koulutuksen tarjonta ja kysyntä kohtaavat, ja siellä tunnetaan parhaiten alueelliset koulutustarpeet. Siinäkin mielessä valiokunnan muutos, jonka sivistysvaliokunta on tehnyt, osoittaa 40 prosenttia tästä määrärahasta lääninhallituksille koulutuspalvelujen ostamiseen eri oppilaitoksilta, on perusteltu. Minusta on tarpeen korostaa, niin kuin valiokunta on tehnyt, myöskin aikuisten omaehtoisen koulutuksen tarvetta, että se otetaan nykyistä paremmin huomioon. Tuen sivistysvaliokunnan tekemiä muutoksia.

⁴ **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minäkin tuen näitä esityksiä, mutta vähän samaan henkeen kuin ed. Ryyänen äsken näen aikuiskoulutuskysymyksen ja alueellisuuden välillä pienen ristiriidan. Mikä on se tapa, jolla sijoitetaan ihmisiä opiskelemaan esimerkiksi sellaisille alueille, joista ihmiset ovat muuttamassa pois? Asia, jota nyt käsittelemme, ei ihan anna sille vastausta, ja minusta se on kuitenkin se olennaisista olennaisin juuri nyt, kun elämme sen muuttoliikkeen keskellä, missä elämme.

Olen valmis yhtymään niihin kiitoksiin, että sivistysvaliokunta on tehnyt hienon, upean työn, mutta se peruskysymys jää edelleen, myöskin tämän jälkeen. Toivon, että eduskunnassa jossain vaiheessa käydään periaatteellinen ja perusteellinen keskustelu siitä, mikä on aikuiskoulutuksen osa niillä alueille nimenomaan, jotka ovat väkeä

luovuttavia alueita. Täällä Helsingissä ja Espoossa ja Vantaalla ja muualla, täällä on kaikkienkokoista mahdollisuutta. Minusta se olennaisista olennaisin kysymys on, mitä tehdään siellä, minne ihmiset jäävät ilman semmoista, sanoisinko, inspiroivaa tulevaisuudenkuvaa. Siihen tällä aikuiskoulutuksella pitäisi olla jonkinlainen vastaus.

⁵ **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Edellä jo useassa puheenvuorossa peräänkuulutettiin sitä, että myös tässä talossa tulisi aikuiskoulutuksen osalta suorittaa hyvin laaja-alainen ja perusteellinen tarkastelu. Näin kiistatta tarve on. Tässä mielessä sivistysvaliokunnan tälle laille aikaansaama uusi kohtalo varmasti antaa, kun otamme reaalipolitiikan tilanteen huomioon, paljon paremmat mahdollisuudet kuin jos laki olisi hyväksytty hallituksen esittämässä alkuperäisessä muodossa. Tämä muutoshan on periaatteessa erittäin suuri, joka lain eduskuntakäsittelyssä tämän lain osalta on syntynyt. Voimassa olevan lainsäädännön, jota eduskunta käsitteli kolmisen vuotta sitten ja joka eduskuntakäsittelyssä silloin muokkautui pysyväksi lainsäädännöksi, pysyväksi käytännöksi, keskeinen sisältöhän oli nimenomaan synnyttää ostopalvelut, synnyttää hankintajärjestelmä, joka perustuu monipuoliseen tarjontaan, jossa kentässä koulutuksen tarjoajina ovat nyt viime vuosina siis olleet liki kaikki koulutusta antavat organisaatiot. Eduskunnan käsittelyssä silloin koulutuksen antajaksi tuli myös yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektori; samoin eduskunnan päätöksellä silloin korostettiin varsin vahvasti vapaan sivistystyön roolia tässä kentässä.

Työelämässä toimivien aikuisten koulutusta on muutettu viime vuosina useilla eri laeilla ja ministeriön antamilla ohjeilla. Tietenkin myös yritykset ja muut organisaatiot huolehtivat omien työntekijöidensä osaamisesta järjestämällä niin sisäistä henkilöstökoulutusta kuin lähettämällä työntekijöitään erilaisille täydennyskoulutuskursseille ja myös laajempiin ohjelmiin.

Valiokunta on linjauksissaan lähtenyt selkeästi siitä, että aikuiskoulutuskentää on välttämättömästi tarkastella kokonaisuutena. Lähtökohtana ovat henkilön itsensä sivistys- ja koulutustarpeet riippumatta siitä, mikä henkilön oma koulutustausta on, sekä luonnollisesti myös työyhteisön kehittämistarpeet sekä vielä koko työelämän muuttumisen aiheuttamat vaatimukset. Tällöin

tulee tarkastella muun muassa omaehtoista ammatillista lisäkoulutusta, henkilöstökoulutusta, maksullista täydennyskoulutusta ja työvoimapolitiittista koulutusta sekä näihin liittyviä opiskelumahdollisuuksien edellytyksiä.

Valiokunnan mielestä, mikä asia on tässä päätöksessä nyt yhtenä lausumaehdotuksena, tulee tätä kokonaistarkastelua suorittamaan ja aikuiskoulutuksen tulevaisuuden hoitamisen periaatteita luomaan asettaa pikaisesti parlamentaarinen toimikunta, joka tekee ehdotuksen kokonaistarkastelun pohjalta. Valiokunta tältä osin kävi hyvin tiivistä neuvottelua opetusministeriön virkamiesten kanssa ja oli tiiviisti yhteydessä myös opetusministeriin, jotta varmistimme sen, että tällainen toimenpide tullaan myös toteuttamaan. Parlamentaarisen toimikunnan asettaminen oli luontevasti yksi edellytys sille, että laki eteni ja sai tällaisen yhdistelmäjärjestelmän muodon. Yhdistelmähän tämä kiistatta on, kun noin 60 prosenttia ammatilliseen lisäkoulutukseen valtion budjetin kautta kaiken kaikkiaan osoitettavista määrärahoista on tarkoitus nyt kohdentaa ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten ja osittain myös ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksiin pysyvänä rahoitusjärjestelmänä, jolla näiden toiminta sitten jatkossakin turvataan huolehtimalla siitä, että ne saavat osan rahoituksesta valtion budjetin kautta. Sitten toinen osa eli noin 40 prosenttia ohjataan edelleen lääninhallituksille niiden käyttöön ostopäätöksiä varten.

Itse lakitasolle on varsin selkeästi nyt määriteltä myös se, että tällä 40 prosentilla sitten hankitaan koulutusta yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta ja koko vapaan sivistystyön kentältä. Lisäksi eräissä erityistapauksissa koulutusta voidaan ostaa myös muilta oppilaitoksilta, mutta näidenkin osalta valiokunnan mietintö antaa selkeät perustelut, miten tulee menetellä ja missä tilanteessa harkintavaltaa voidaan ja on tarkoituksenmukaista käyttää.

Koska muutos on varsin periaatteellinen ja laaja, on ehkä vielä syytä todeta pari tärkeää seikkaa, jotka käsittelyssä tulivat valiokuntatasolla esille ja joiden on syytä myös ohjata jatkotyötä.

Ensinnäkin haluan lyhyesti siteerata yhtä meidän asiantuntijalausuntoamme eli professori Risto Rinteen lausuntoa, jossa hän toteaa: "Aikuiskoulutuksen kentällä myllertävät murrokset ovat olleet viime vuosikymmeninä nopeat ja jatkuvat. Kentällä oleva väki on muutosten akanvirrassa

ollut usein aika ymmällään siitä, mitä milläkin muutoksella on ajettu, mitkä sen perustelut ovat olleet ja miksi taas tuokion kuluttua on siirrytty toiseen suuntaan." Edelleen hän lausunnossaan toteaa: "Ehkä olisi paikallaan harkita, onko resurssien uusjako esitetyllä tavalla etukäteen kohdentaen ollenkaan paikallaan ja onko vai ei korkeakoulujärjestelmä paikallaan jättää kokonaan lain ulkopuolelle."

Näihin haasteisiin ja tähän harkintaan paneutuen syvällisesti sivistysvaliokunta siis päätyi siihen, että yliopistoilla, ammattikorkeakouluilla ja koko vapaan sivistystyön kentälläkin pitää jatkossakin olla erittäin painava rooli aikuisiin kohdistuvan koulutuksen hoitamisessa. Tällöin emme nyt siis eduskuntana pidä mielekkäänä sitä, että keskityttäisiin liki yksinomaan tutkintavoitteen koulutukseen, vaan on nähtävä aivan erityisesti se, että myös omaehtoisen koulutuksen suunnitelmallinen lisääminen on välttämätöntä. Tällöin on toisaalta tärkeää, että periaatteena korostamme, että koulutuksen pitäisi aina perustua henkilön itsensä ammatillisen ja sivistyksellisen kehittymisen tarpeisiin ja määrätietoiseen kehittämiseen. Suunnitelmallisuutta siis tarvitaan mutta ei välttämättä sitä, että kerralla suoritetaan yksittäisiä tutkintoja. Tutkinnon osia voidaan suorittaa ja myös liittyy erinäistä lyhytkestoista koulutusta osaksi laajempaa henkilökohtaista kehityssuunnitelmaa. Tällöin on toki tarpeen, niin kuin viime vuosien kehityksessä on korostettu, että siirrytään yhä enemmän myös osaamiseen, näyttämiseen näyttötutkintojen avulla ja muutenkin kannustetaan yksilöitä pitkäjänteiseen kehittämiseen, joka — korostan sitä — useissa tapauksissa kytkeytyy hyvin läheisesti myös yrityksen tai muun työorganisaation työyhteisölliseen ja ammattitaidolliseen, siis kompetenssien, kehittämiseen.

Näillä periaatteilla uskomme, että tämä laki nyt muodostaa sellaisen pohjan, jolla lähivuodet voidaan hyvin elää. Järjestelmänä tämä toimii. Toki tähänkin kenttään tarvitaan lisäämäärärahoja, mutta se on taas se työ, jota opetusministeriö tietenkin omalta osaltaan vie eteenpäin.

Tämän lisäksi, kun parlamentaarinen työ, koko aikuisten oppimis- ja osaamiskentän tarkastelu, koulutusjärjestelmän tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden rakentaminen kehittyy ja saamme tarpeelliset suuntaviivat päätettyä myös lakitasolla, sen jälkeen voimme määrätietoisemmin todella puhua, että Suomessa on otettu käyttöön

yksi maailman parhaista elinikäisen oppimisen järjestelmistä, jossa myös aikuisten osaamistarpeet suunnitelmallisesti, yksilön itsensä, hänen työnantajansa ja yhteiskunnan yhteistyöllä ja kaikkien näiden kolmen tahon yhdessä osittain rahoittamina kyetään toteuttamaan.

6 Leena Rauhala /skl: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen lakiesityksessä, joka koskee aikuiskoulutusta, kuten ed. Markkula jo toi esille, on kyse hyvin tärkeästä koulutukseen liittyvästä asiasta. Niinpä on erittäin tärkeää, että sivistysvaliokunta linjasi muutosesityksillään, että pystyttäisiin aikuiskoulutuksen kohdalla pitkäjänteiseen, suunnitelmalliseen ja kehittävään koulutuksen tarjontaan, jossa tarjonta ja kysyntä kohtaavat ja koulutus olisi monipuolista. Nimenomaan siinä mielessä, kun hallituksen esityksessä painotettiin vain tutkintoon johtavaa koulutusta, sivistysvaliokunta korosti, että tarvitaan myös muunlaista, lyhytkestoista, jo tutkinnon suorittaneille.

Erittäin tärkeää on, että nyt toteutuu se, ettei tapahdu koulutuksen keskittymistä, niin kuin hallituksen esityksessä oli, että noin 20—30 prosenttia koko lisäkoulutuksen tarjoajista olisi jäänyt ulkopuolelle. Tällä halutaan, että ammattikorkeakoulut, yliopistot ja vapaan sivistystyön ne yksiköt, jotka jo nyt ovat tehneet hyvää suunnitelmallista koulutustarjontaa, voisivat jatkaa. Tämä rahoitusjärjestelmä, joka on yhdistelmämalli, tarjoaisi nyt laajemmat mahdollisuudet. Toivoisi, että tämä nyt todella menisi eteenpäin ja vielä saisi tukea parlamentaarisen toimikunnan työstä.

7 Matti Väistö /kesk: Arvoisa puhemies! Osaa miselle rakentava yhteiskuntamme saavutetaan parhaiten kehittämällä ja lisäämällä koulutusta. Se tarvitsee koulutusta eikä määrärahojen leikkauksista. Tämä puoli on keskustelussa jäänyt vähemmälle huomiolle. Nythän hallituksen linjana on ollut supistaa rahoitus pohjaa ammatillisen koulutuksenkin osa-alueesta ja yleensä lisäkoulutuksesta. Mielestäni se on hyvin lyhytnäköistä.

Muutamien viime vuosien aikanahan kaikkien nensa on jo supistettu työ- ja opetushallinnon aikuiskoulutuksen määrärahoja jopa 900 miljoonaa markkaa laskutavasta riippuen. Tämä on tietysti huolestuttavaa. Näiltä osin asia ei toki riipu järjestelmästä. Meillä peruskoulutusasia on kohtuullisen hyvin järjestelmänä ammatillisen kou-

lutuksen osalta, ja uskon, että tämä lainsäädäntö varsin hyvin turvaa myös aikuisväestön ammatillisen osaamisen tarpeet rakenteellisena, hallinnollisena järjestelmänä. Kysymys on siitä, millä tavoin sitä rahoitetaan.

Koulutuksen laadusta, monipuolisesta saata vuudesta ja tarjonnasta on huolehdittava — minusta ed. Kekkonen puheenvuorossaan tämän huolen toi hyvin esiin — eikä yksin ammatillisen koulutuksen osalta vaan myös muun vapaan sivistystoimen koulutuksen tarjonnan osalta.

Kiinnitän huomiota, arvoisa puhemies, vielä yrittäjäkoulutukseen. Myös viljelijäväestö tarvitsee jatkuvasti lisäkoulutusta. Se on hyvin tärkeä ryhmä, ja tulisi huolehtia, että sillä olisi myös yrityksen näkökulmasta edellytykset osallistua, taloudellisetkin edellytykset, tähän koulutukseen.

8 Irja Tulonen /kok: Arvoisa puhemies! Taas käsitellään hyvin tärkeää koulutuspoliittista lakia, ja olisi tietysti toivonut, että opetusministeri olisi ollut läsnä täällä tänään, että ei olisi jäänyt epäselvää siitä, mihin eduskunta haluaa omaehtoista aikuiskoulutusta viedä. Ymmärrettävää on, että olemme juhlistaneet ja juhlineet itsenäisyyspäivää ja kaikki, niin varmasti ministerikin, olemme hieman väsyneitä. Mutta itsenäisyyspäivä on sen arvoinen, että on hienoa sitä juhlia.

Sanoisin sen verran tästä laista, että meidän olemme muuttaneet hallituksen esitystä hyvinkin radikaalisti, jopa näin voitaisiin sanoa. Jo edellisen eduskunnan aikana — olin silloinkin sivistysvaliokunnan jäsen — lausuimme hyvin voimakkaasti siihen suuntaan, että kun aikuisille tarkoitettua ammatillista omaehtoista koulutusta hankitaan, tarjotaan, se on läänien kautta toimitettava ja tehtävä. Olimme oikeastaan ihan hämmästyneitä, kun meille esiteltiinkin vallan erilainen laki. Yksimielisesti jälleen sivistysvaliokunta päätti, että tämä ei meille sovi.

Ihan vakavasti ottaen minusta olisi kavennettu aika paljon ammatillisen aikuiskoulutuksen tarjoajia ja saajia, molempia. Jos ajatellaan, että valtiosuuteen siirtymisestä lähtevä hallinnollinen malli olisi tarkoittanut ammatillisia aikuis koulutuskeskuksia ja erikoisoppilaitoksia, niin hyvin paljon korkeatasoista, omaehtoista täsmäkoulutusta aikuiskoulutuksesta olisi jäänyt valtionosuuden ulkopuolelle. Silloin puhutaan hyvin merkittävistä ammattiryhmistä.

Ulkopuolelle olisivat jääneet esimerkiksi kesäyliopistot, jotka järjestävät esimerkiksi terveydenhuollon henkilöstölle mahdolloman korkeatasoista ammatillista lisäkoulutusta, taikka yliopistojen täydennyskoulutuskeskukset, jotka vastaavasti räätälöidien monen yrityksen kanssa, isojenkin yritysten kanssa, järjestävät korkeatasoista, hyvien opettajien avulla toimivaa täydennyskoulutusta, taikka se verkosto, joka on uuteen luotu, elikkä ammattikorkeakoulut ja niiden täydennyskoulutusyksiköt, jotka ovat ottaneet nimenomaan yritysten kanssa toteutettavan ammatillisen aikuiskoulutuksen itsellensä tärkeäksi tehtäväksi. Nämä kaikki olisivat jääneet ulkopuolelle, puhumattakaan kansanopistoissa tehtävästä työstä.

Eli sivistysvaliokunta oli sitä mieltä ihan vilpittömästi, että tällainen koulutus, joka ei välttämättä tähtää tutkintoon, on hyvä malli edelleenkin. Niin päätimme muuttaa lakia niin, että 40 prosenttia todella jää vapaan sivistystyön puolelle ja lääneiltä ostettavaksi koulutukseksi. Sehän kilpailutetaan ja siitä tehdään korkeatasoinen mahdollisuus niille aikuisopiskelijoille, jotka tarvitsevat tämän kaltaista koulutusta.

Toinen asia, josta hyvin paljon keskustelimme, on vaikeaselkoisuus ja vaikeasti ymmärrettävä aikuiskoulutuksen kenttä. Minä luulen, että monet sivistysvaliokunnankin jäsenet saivat oikein tehdä työtä, että ymmärrettiin, mistä kaikista putkista tulee rahaa ja suunnitelmia aikuiskoulutukseen. Se ei välttämättä ole hyvä asia. Kun tuolla Euroopassa liikkuu, aina meille sanotaan, että teillä on hyvä koulutus ja varsinkin teillä on hieno, elinikäinen koulutus ja ammatillinen aikuiskoulutus, joka ei välttämättä ole niin korkeatasoista muualla. Mutta me olemme innostuksessamme tehneet sellaisen viidakon, josta on hirveän vaikea myöskään sen henkilön, joka hankkii koulutusta, saada selvää, mikä on se juuri minulle sopiva putki, mistä sitä rahaa tulee ja mistä saadaan koulutusta.

Sen tähden todella olimme yksimielisiä myöskin siitä, että tarvitaan tällainen parlamentaarinen elin, jonka pitäisi katsoa koko aikuiskoulutuskenttää ja nimenomaan niin, voisiko näillä malleilla olla yhteistä. Olen itse vakuuttunut, että on, että voitaisiin ajatella verkostoitumista esimerkiksi työvoimapolitiittisen koulutuksen kanssa, jota on aika paljon arvosteltu täällä salissa. Joku täällä on sanonut, että se on jäänyt vähän jälkeen ja voi olla tällaista piipunmuurauskurs-

siakin loppuvuodesta, kun on vähän rahaa jäänyt, ja piipunmuuraajia ei niin hirveästi tarvita.

Tarkoitin tällä esimerkilläni sitä, että minusta olisi todella hedelmällistä, että työvoimapolitiittinen koulutus saataisiin lähemmäs opetusministeriön tavoitteita, joita kansallisesti on aikuiskoulutuksen puolella, ettei työvoimapolitiittinen koulutus olisi saarekkeena jossakin eikä reagoisimillään tavalla tähän omaehtoiseen korkeatasoiseen koulutukseen, mitä on mahdollisuus saada.

Arvoisa puhemies! Loppuun vielä: On aivan selvä asia, että jos me haluamme säilyttää näin laajan ja näin hyvän koulutuksen, se vaatii rahaa. Tiedämme hyvin, että myös ensi vuoden budjetissa näitäkin varoja on supistettu. Tiedämme myöskin sen, että tupossa on tulossa 80 miljoonaa markkaa, ja lisäbudjetissa ensi vuodelle sen esitämme tähän ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Mutta luulen, että kaikki sivistysvaliokunnan jäsenet yhtyvät siihen, että valiokunta tulee kyllä seuraamaan suurennuslasilla, miten tämä rakentamamme uusi malli toimii ja millä tavalla myöskin lisäkoulutuksen rahoitus tulevaisuudessa kehittyy.

9 Unto Valpas /vas: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä näihin näkemyksiin, mitä ed. Tulonen juuri selkeästi lausui. Jo toisen kerran lyhyen ajan sisällä sivistysvaliokunta on ollut tarkkana hallituksen lakiesityksiin nähden ja tehnyt tarpeellisia muutoksia. Valiokunnassa tehtiin myös yliopistojen kehittämislakiin muutoksia, jotka johtivat lain poisvetämiseen. Mutta se asia, mikä siellä nousi esille, varmasti tuli kaikille selväksi se, mistä on kysymys. Eli tällaista lakia ja rahoitusta ei voida pitää toisistaan erillään.

On todella hyvä, että sivistysvaliokunta jälleen yksimielisesti on saanut nämä muutokset hallituksen alkuperäiseen esitykseen, joka olisi siis johtanut monien tärkeiden koulutusorganisaatioiden putoamiseen pois koulutuksen järjestäjinä. Täällä on tullut esille kesäyliopistot, yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Hallituksen alkuperäisessä esityksessä näytti olevan lähtökohdana vain turvata aikuiskoulutuskeskusten asema. Näin suppeana ei pidä nähdä aikuiskoulutuksen kenttää missään tapauksessa.

Hallituksen lakiesitysten pahin ongelma ainakin näissä asioissa, mitkä sivistysvaliokunnassa ovat olleet, on ollut nimittäin se, että rahoitusta ei tarkastella lakiesityksen yhteydessä, ja silloin se johtaa epäkelvöihin lakiesityksiin. Kun asete-

taan uusia tavoitteita, niin määrällisiä kuin laadullisiakin, mielestäni silloin pitää aina tarkastella myös voimavaroja ja arvioida, riittävätkö ne, myöskin määrärahoja.

Arvoisa puhemies! Valiokunnassa saatu kantaa, että koko aikuiskoulutusasia ja -kenttä selvitetään, on hyvä. Myöskin tässä kannanotossa sanotaan, että rahoituksen osalta se on myös selvitetävä. Se antaa hyvän mahdollisuuden tulevaisuudessa siihen, että voimavarat ja tavoitteet saadaan kohtaamaan. Tämä on tärkeää, kun aikuiskoulutusta kehitetään tulevia tarpeita varten.

¹⁰ **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä kiinnittää huomiota yhteen hyvin tärkeään periaatteelliseen kysymykseen, sillä hallituksen esityksessä todetaan, että tämä laki liittyy valtion vuoden 2001 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Tästä syystä tästä on aiheutunut erittäin paljon turhaa hallinnollista työtä, jota ei olisi saanut päästää tapahtumaan, tämän tyyppisessä asiassa varsinkaan, kun tätä on valmisteltu sinänsä pitkään ja, niin kuin ed. Tulonen jo totesi, jo useissa yhteyksissä eduskunta on ilmaissut omat varaumansa valmistelun osalta.

Esimerkiksi runsas vuosi sitten budjetin valmistelun yhteydessä eduskunnan mietinnössä todetaan voimakas varaus siihen, että ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmää muutettaisiin silloin opetusministeriössä esillä olleiden kaavavaihtojen mukaisesti. Edelleen, viime kesäkuussa sivistysvaliokunta hyväksyi yksimielisesti oman lausuntonsa hallituksen viime vuoden kertomuksen osalta. Siinä toistettiin tämä, tuotiin hyvin selkeästi ilmi muun muassa se, että ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä tulisi pitää nykyisellään ja sitä kehittää erityisesti panostamalla arviointiin ja koulutuksen laatuun.

Nyt valmistelu on tehty näiden eduskunnan linjausten vastaisesti, jolloin on myös luontevaa, että eduskunta on päätenyt toisenlaiseen ratkaisuun kuin hallituksen alkuperäinen esitys on. Vastuamme tietenkin tuntien on oikein, että me myös luonnollisesti pyydämme anteeksi valtionhallinnon puolesta kaikilta niiltä koulutuslaitoksissa ja eri organisaatioissa töissä olevilta henkilöiltä, jotka ovat tehneet osittain turhaa työtä valmistautuessaan opetusministeriön virkamiesten alustavien ohjeiden mukaisesti uuteen rahoitusjärjestelmään.

Päätäväältä kuitenkin tällaisissa kauaskantoisissa asioissa kuuluu eduskunnalle, ja tällaisia järjestelmämuutoksia jatkossa ei tulisikaan tehdä budjettilakeina vaan tavallisina lakeina, jolloin myös täytäntöönpanoon jää lain voimaantulon jälkeen riittävästi aikaa.

¹¹ **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Minusta valiokunta on oikein edellyttänyt, että riipeästi tarkasteltaisiin koko aikuiskoulutuksen kenttä. Ed. Tulonen toi hyvin esille puheenvuorossaan ne perusteet, minkä vuoksi tämä tarkastelu on tarpeen. Samaan viittasi myös ed. Markkula. Nythän tapahtui jo niin, että hyvin paljon tehtiin käytännön hallinnon ratkaisuja, jotka tavallaan joudutaan uudelleen muuttamaan. Tehtiin siis tarpeetonta työtä.

Ehkä kaiken tämän taustalla on, arvoisa puhemies, se, että on olemassa vääntöä opetushallinnon ja työhallinnon välillä muun muassa eli keskushallinnon osalta siitä, miten tämä koulutus hallinnoidaan ja järjestetään. Tämä kysymyshän tuli esille aikanaan aluehallintouudistuksen yhteydessä, kun työvoima- ja elinkeinokeskukset muodostettiin. Eritoten ammatillisen koulutuksen osalta katsottiin yhtäällä, että sen pitäisi olla jopa kokonaan työhallinnon piirissä, mitä minä muun muassa en osaltani pitänyt hyvänä.

Tämä kokonaisuus on joka tapauksessa aika jännitteinen tällä hetkellä, ja kun yhä pienemmistä määrärahoista on kyse, kilpailu myös lisääntyy. Tämänkin vuoksi olisi tärkeää, että katsottaisiin tämä malli niin, että se turvaisi mahdollisimman monipuolisen, kattavan ja jokaisen tarpeisiin kohdistuvan koulutuksen saatavuuden ja laadukkaana vielä koko maan osalta.

¹² **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Mielestäni tällaisissa asioissa, joissa on kyse osasta työvoimapolitiikkaa, pitäisi pyytää lausunto työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalta. Tässä asiassa näin ei ole menetelty. Luulenpa niin, että työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalla olisi myös ollut jotain sanottavaa siihen, miten kahden eri hallinnonalan eli työvoimahallinnon ja opetushallinnon jako näissä asioissa tehdään. Siinä mielessä toivon, että sivistysvaliokunta jatkossa pyytää, olipa kyse aikuiskoulutuksesta tai muusta, mutta työvoimapolitiikkaan liittyvästä asiasta lausunnon.

Samanaikaisesti eduskunnassa on ollut käsiteltävänä aikuiskoulutuksen tukijärjestelmä, jos-

ta tehtiin mietintö työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnassa, mutta me pyysimme sivistysvaliokunnalta lausunnon ja otimme aika monta asiaa sieltä myös huomioon. Kyllä eduskunnan sisälläkin näyttää olevan reviiirin vartiointia, niin että joitakin asioita ei käsitelläkään molemmissa valiokunnissa.

On hyvä, että koko aikuiskoulutuksesta tehdään arviointi. Se varmasti auttaa kaikkia muitakin valiokuntia kuin sivistysvaliokuntaa, ja toivottavasti me silloin saamme sen myös työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan käsittelyyn.

Samalla voisi tietysti tutkia sitä, miten lääninhallinnon alaiset rahat jakaantuvat alueellisesti. Käykö niin, että ne jäävät pääsääntöisesti lääninhallituksen lähettyville, vai muistetaanko myös reuna-alueet, varsinkin nyt kun läänit ovat niin isoja?

¹³ **Irja Tulonen /kok:** Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta kyllä keskusteli siitä, pyydetäänkö lausunto työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalta. Me kuitenkin päädyimme siihen, että täytyy tehdä mahdollisimman nopeasti laaja-alainen selvitys, jota toivoimme, ja laitoimme erikseen siihen myös, että sen pitäisi koskea myös työvoimapolitiittista koulutusta. Tämä on budjettilaki, ja niin kuin tiedetään, kauhean paljon on työtä, jos pyydellään eri erikoisvaliokunnilta lausuntoja, niin se on vähän ongelmallista. Luulen, että jatkossa tullaan, kun parlamentaarinen toimikunta istuu, vielä moneen kertaan palaamaan ed. Huotarin tarkoittamiin asioihin.

¹⁴ **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa puhemies! Ed. Huotari otti erittäin tärkeän asian esille. Ed. Tulonen jo viittasikin siihen, että siitä keskusteltiin valiokunnassa. Tästä lakiesityksestähän on hallintovaliokunnan lausunto, jossa valiokunta korostaa, että koulutuksen järjestämisessä tulee pyrkiä hallinnollisesti vakaaseen, kestäväan ja järkevään ratkaisuun, joka ottaa huomioon myös alueelliset ja yrityselämän nopeastikin muuttuvat tarpeet ja takaa ammatillisen lisäkoulutuksen pitkäjäntetisen kehittämisen. Tässä on nähty, että täytyy puuttua kokonais selvitykseen ja katsoa koko rakennetta, millä tavalla aikuiskoulutusta annetaan, ja niin kuin täällä on jo tullut esille, nyt on erittäin tärkeä tämä toimikunnan työ ja arviointi jatkossa, että tämä tulee todella kokonais selvityksen piiriin.

¹⁵ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Tulonen sanoi, että kun on niin paljon työtä, niin ei olisi ehtinyt lausuntoja tehdä. Kuitenkin hallintovaliokunnalta on pyydetty lausunto ja niin kuin me kaikki tiedämme, hallintovaliokunnalta pyydetään lähes joka asiaan lausunto, ja hallintovaliokunta jos mikä on ollut täystyölistetty koko ajan. Siinä mielessä työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalla olisi ollut erityisesti aikuiskoulutuskeskusten kannalta sanottavaa, kun samanaikaisesti oli käsittelyssä koulutusvakuutuksen kolmas vaihe, josta ristikkäin lausuntoja pyydettiin. Toivon, että sivistysvaliokunnassa ei ole asenteellisuutta tätä asiaa kohtaan, vaan nähdään, että kun tämä on kahden eri hallinnonalan tointa, niin molemmat valiokunnat pidetään mukana työskentelyssä.

¹⁶ **Unto Valpas /vas:** Arvoisa puhemies! Minä voin vakuuttaa, että asenteellisuutta ei ole valiokunnassa. Aikapulahan tässä tuli eteen, kun hallitus ei uskonut sitä, että eduskunnan tahto on, että säilytetään se vanha järjestelmä, vaan luotti siihen, että hallituksen alkuperäinen esitys menee noin vain läpi. Kun se ei mennyt ja sitä hyvin paljon muutettiin, niin olisi ollut kyllä tarvetta minunkin mielestäni kuunnella työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaa ja myös muita asiantuntijoita. Mutta kun vaihtoehdot olivat vähissä — siis hallitus ei ollut valmis vetämään alkuperäistä esitystään pois, oli ainoastaan valmis siihen, että haetaan joku yhdistelmämalli, jolla päästään vähän aikaa eteenpäin, että voidaan koko kenttä selvittää — niin luulen, että tässä ei ole mikään homma karannut eduskunnan käsistä, vaan kaikki pääsevät vielä tätä asiaa peuhaamaan niin paljon kuin haluavat.

Keskustelu päättyi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Sivistysvaliokunnan mietintöön sisältyvät kaksi lausumaehdotusta hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Osittain toinen, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 199/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 38/2000 vp
Lakialoite LA 94/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 30, 112/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin käydään keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista ensimmäisessä käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

¹ **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Se että tulin tänne eteen, johtuu siitä, että ajattelin säästää rouva puhemiehen vaivoja, koska hän olisi saattanut jossain vaiheessa sanoa, että ehkä ed. Kekkonen siirtyisi puhujakorokkeelle.

Kyseessä on siis laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta. Tämä laki on voimassa vuoden 2000 loppuun asti, ja lain voimassaoloaikaa ollaan nyt jatkamassa vuoden 2001 loppuun. Alueellisten kuljetustukien historiahan on perin mielenkiintoinen. Niitä on tehty vuosi kerrallaan — vuodeksi, pariaksi, kolmeksi kerrallaan — ja aina ne ovat olleet jonkinlaisen väännön kohteena. Tällä kertaa tämä meni varsin sujuvasti. On niin, että tämä asia nyt näyttää tulevan ensi vuoden budjettiin kuluvan vuoden talousarviossa. Kuljetustuen maksamiseen on varattu 20 miljoonaa markkaa. Kuljetustukea on maksettu vuonna 99, siis viime vuonna, 247 pienelle ja keskisuurelle yritykselle.

Tähän astihan kaikki, arvoisa rouva puhemies, menee hyvin, mutta nyt me tulemme EU-lainsäädäntöön. Se suhtautuu perin karsaasti kaikkeen tällaiseen tukemiseen, jota tulkitaan kilpailun vääristämiseksi tai kilpailun estämiseksi. Pakko tässä on tunnustaa, että oma ajattelutapani on jonkin verran muuttunut. Minä aikoinani lähdin siitä, että sellaista toimintaa, joka ei elä itsellensä, ei kannata väkisin jatkaa. Juuri tässä ti-

lanteessa ruhjova maaltamuutto, maassamuutto, alkaa olla siinä vaiheessa, että kaikki hätäisimmätkin keinot ovat välttämättömiä.

Mitä tulee kuljetustukeen, tähän on aivan nippelihommaa, mistä me nyt puhumme, mutta se taistelee sellaisen perin suuren kysymyksen kanssa kuin mitä ovat nämä kansainväliset logistiikkaketjut. Ne ketjut eivät välttämättä ole pelkästään eurooppalaisia edes puhumattakaan siitä, että ne olisivat suomalaisia. Ne toimivat pääomalla, joka on peräisin Yhdysvalloista, Aasiasta. On tilanteita, joissa kilpailijoita on ostettu ulos näillä pääomilla tekemällä kuljetustoimintaa, joka on tappiollista ei vain vuoden ei vain kaksi vaan pitempäänkin.

Nyt tulemme Suomen erikoispulmaan. Suomen erikoispulma on vähä väki ja paljo maa. Me olemme iso maa, jossa on vähän väkeä. Kuljetuskysymys asettuu aivan erilaiseen valaistukseen kuin Saksassa tai Ranskassa tai Italiassa tai missä tahansa muualla. Minulla oli tilaisuus käydä taannoin Saksassa tutustumassa näihin asioihin, kun vanhan rappeutuneen Itä-Saksan, sellaisen surkean diktatuurikomennon jäljiltä kaikki kuljetukset piti panna uusiksi. Sekin oli aika vaikea prosessi ei vain sen takia, että Itä-Saksan puolella kuljetusinfra oli niin surkeassa jamassa, vaan myöskin asenteellisessa mielessä.

Nyt me tuomme Suomeen sitä kuljetusasenneilmastoa, joka tällä hetkellä on muotia maailmalla ja joka on aika kova ja rankka, kuinka nyt sanoisin, aggressiivinen. Kilpailu sillä puolella on kovempaa kuin oikeastaan millään muulla alueella. Me olemme kyllä siinä tilanteessa, että pienenä maana, jossa on siis vähän väkeä ja paljon maa-alaa, me olemme perin perin alttiita tälle aggressiiviselle kuljetus-, transportti-imperialismille. Tätä transportti-imperialismia minä mitä suurimmassa määrin pelkään. Tämä liittyy kysymykseen Suomen postista, Suomen postin kuljetusketjuista, ylipäättänsä siihen, miten ensin tavaroita ja sitten ihmisiä täällä Suomessa siirrelään.

Kun asetun kannattamaan, arvoisa rouva puhemies, tätä esitystä, teen sen niillä tavattoman suurilla varauksilla, jotka lähtevät siitä, että tämä on nippeliratkaisu. Tällä ei ratkaista Suomen kuljetusongelmia. (Ed. Väistö: Millä ne ratkaistaan?) — Ed. Väistö, kun havaitsen, että keskustan järki on salissa tällä hetkellä, niin haluan kyllä sanoa keskustalle, että ne äänenpainot, joita teidän liikkeeltänne tulee tässä kuljetuskysymyk-

nessä, ovat tulleet ajankohtaisemmiksi kuin mitä olivat aikaisemmin. Aikaisemmin se oli yleistä marinaa, että kaikki menee vikaan, mutta tällä hetkellä, kun me kamppailemme tämän logistiikkaketjujärjestelmän kanssa, teidän äänenpainone tulevat entistä tärkeämmiksi.

Arvoisa rouva puhemies! Puuttumatta tämän esityksen yksityiskohtiin haluan loppuun sanoa, että minua askarruttaa se, voidaanko tällaisella näpräämisellä pelastaa kovinkaan paljon, sillä näpräämisestä tässä on kysymys. Olisiko laadittava sen kaltainen lainsäädäntö, joka olisi ikään kuin kokonaisratkaisu suomalaiselle kuljetusongelmalle? Heti kun sanon tämän, sanon perään sen, että sitten me olemme tietysti vaikeuksissa Euroopan unionin kanssa, koska Euroopan unionilla on erittäin voimakkaat otteet tällä hetkellä kaikkeen sellaiseen, mitä voidaan tulkita kilpailun vääristämiseksi.

Rouva puhemies! Tämä esitys saa kannatukseni, mutta niillä varauksilla, että voi olla, että tällä ei ratkaista kovin paljon, jos mitään.

² **Reijo Kallio /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kuljetustuen jatkamisesta on tullut vuosittainen, samaa käsikirjoitusta noudattava näytelmä. Hallitus esittää talousarvioehdotuksessaan tuen lakauttamista, mutta eduskuntakäsittelyn myötä tukeen osoitetaan mittakaavaltaan pienehkö määräraha. Tällainen käsittelytapa ei mielestäni ole millään tavalla optimaalinen. Päinvastoin, epävarmuus tuen jatkumisesta vähentää tuen vaikutuksia yritysten sijoittumiseen, mutta toisaalta tuen aiheuttamat kustannukset säilyvät vuodesta toiseen. Varmaan meilläkin olisi ollut tarpeen pitkäjänteisempi linjaus Ruotsin tapaan, missä tästä asiasta on päätetty vuoden 2006 loppuun saakka.

Haluan todeta edustajatoveri Kekkoselle, että EU-lainsäädäntö ei ole estänyt tätä Ruotsin ratkaisua, missä tuki on noin 200 miljoonaa eli kymmenkertainen Suomeen verrattuna ja koskettaa noin tuhatta yritystä. Väittäisin, että tällä Ruotsin varsin massiivisella alueellisella kuljetustukijärjestelmällä on vaikutusta suomalaisen kilpailutilanteeseen erityisesti Länsi-Lapissa.

Meillä kuljetustukiproblematiikkaa on pyritty ratkaisemaan myös siten, että on selvitetty yritysten logistisia järjestelmiä ja niiden kehittämistä ja katsottu, löytyisikö sieltä apua kuljetuskustannusten vähentämiseen. Ainakaan siinä selvityksessä, jonka kauppa- ja teollisuusministeriö tilasi

Viatekilta, ei mitään tämän tapaisia vaikutuksia löydetty. Itse pidän tätä järjestelmää tällä hetkellä perusteltuna, mutta odottaisin myöskin jonkinlaista kokonaisratkaisua ed. Kekkonen tapaan.

³ **Mirja Ryyänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Kun ed. Kekkonen totesi, että kuljetustuella ei ratkaista alueellisia ongelmia, niin tästä olen toki samaa mieltä. Kyllä tämä on yksi pieni osa ja näillä resursseilla vielä erittäin pieni osa, mutta silti tärkeä ja tärkeä periaatteellisesti. Välttämättä on päästävä monivuotiseen lakiin niin, että yritykset voivat luottaa tämän tuen jatkuvuuteen. Totta kai tämän lain jatkamisesta on ilmoitettava EU:n komissiolle, mutta varmasti tämä tuki tullaan hyväksymään yhtä lailla kuin Ruotsin paljon tätä mittavampi tuki.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä vielä muistuttaa tämän lain soveltamisesta asiasta, joka oli esillä ensimmäisessä käsittelyssä ja joka sai täällä silloin myöskin hyvin laajaa tukea eri alueitten edustajilta, eli siitä, että kuljetustuki on ulotettava koko tavoite 1 -alueelle. Tämä muutos soveltamisessa on välttämättä tehtävä. Minusta muutenkin kilpailun vääristämisestä puhuminen tässä yhteydessä tuntuu vähän liioitellulta, koska nythän me olemme tilanteessa, jossa harvaan asuttujen ja pitkien välimatkojen yrityksillä on kilpailuhaitta, eli on kyse siitä, että pystyttäisiin saattamaan näitä yrityksiä edes pieneltä osin tavallaan rehtiin kilpailutilanteeseen. Tällä tuella kompensoitaisiin osittain sitä haittaa, joka on tämän päivän todellisuutta.

⁴ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Ryynäsen puheenvuorosta on hyvä jatkaa. On totta, että jotkut yritykset voivat pohtia esimerkiksi sijoittumistaan juuri näillä perusteilla, minikälaisia tukimuotoja on saatavissa. Nyt on tämä ristiriitatilanne, että hyvää ja ammattitaitoista työvoimaa on saatavissa juuri niillä alueilla, mistä on pitkät kuljetusmatkat tuotteille, ja silloin yritysten, totta kai, pitää laskea myös kustannuksia, kuinka paljon ne tulevat olemaan. Se varmasti on ongelmallista, että kun tuki myönnetään vain yhdeksi vuodeksi kerrallaan, niin yritykset eivät sitten tiedä, mitkä niiden kustannukset pitkällä tähtäimellä ovat.

Vuosikausia kuljetustuki on ehdotettu korvattavaksi logistiikkatuella, mutta erityisesti erityiskalustoa vaativissa tuotteissa sellainen on täysin mahdoton ajatus. Niitä ovat esimerkiksi kivituo-

teet, betonituotteet tai jotkin muut sellaiset, joita esimerkiksi rautateiden kautta on vaikea kuljettaa. Sitten pitäisi tapahtua monta siirtoa ensin siellä alkupäässä, koska rautatie harvoin kulkee kaikkien teollisuuslaitosten lähetyviltä, ja sitten vielä loppupäässä, kun tuotteet pitäisi toimittaa asiakkaalle.

Täällä puhuttiin myös siitä, että summa on pieni valtion budjetissa, mutta muistutan, että summa on suuri näille yksittäisille yrityksille, joilla on erittäin suuret kuljetuskustannukset. Oli todella mukava kuulla ed. Kekkonen puheenvuoro kansainvälisistä näkymistä ja siitä, minkälaiset mahdolliset vaikutukset niillä voisi olla tulevaisuudessa Suomen tilanteeseen. Tällaista pohdiskelua toivoisin monien muidenkin asioiden yhteydessä.

5 Matti Väistö /kesk: Arvoisa puhemies! Käynnissä on viivytystaistelu alueellisen kuljetustuen osalta. Näyttää siltä, että tämä erä taas voitetaan. Tulokset jäävät kuitenkin laihoiksi. Meidän olomme Suomessa, kuten ed. Kekkonenkin totesi, ovat varsin poikkeavat muun Euroopan tilanteesta. Tämän vuoksi ei meidän pidä hakea sieltä malleja, vaan puolustaa meille sopivaa järjestelmää ja kansallista etua ja alueellisesti tärkeää osaa kuljetustuen säilymisen osalta.

Logistiikkaa on kehitetty yrityksissä. Siihen on myös varmasti muuta osaamista ja valtionkin panostusta pantu, mutta etäisyyttä ja matkasta aiheutuvaa kustannusta nämä selvittelyt eivät mitenkään poista. Toisaalta meillä luonnonvarat ovat sellaisia — sekä metsä- että kivivarat muun muassa — että on kuitenkin edullisempaa kuljettaa valmiita tuotteita, niiden mukana työtä ja osaamista, kuin itse raaka-aineita. Erityisen tärkeä tämä kysymys on nyt, kun kuljetuskustannukset ovat polttoaineen hinnan nousun myötä jyrkästi kohonneet.

En ymmärrä, miten tämä voi vääristää kilpailua ja miten Suomessa tällaiseen keskusteluun edes hairahdutaan. (Ed. Kekkonen: Euroopassa!) Kysehän on vain osittaisesta kustannusten kompensoinnista. Sijainnista johtuvaa kuljetuskustannusten eroahan tämä ei millään muotoa poista. Ed. Kekkonen viittasi siihen, että Euroopassa tätä keskustelua käydään. Minusta Suomen pitäisi kaikilla tahoilla ja tasoilla selkeästi tuoda esiin tosiasiat ja puolustaa meille sopivaa ja meidän olojemme kannalta välttämätöntä järjestelmää ja saada se nyt jatkossa todella pitkäai-

kaiseksi. Se olisi olennainen evästys, että nyt vähintään viiden vuoden ratkaisu kyettäisiin vuoden päästä tekemään.

6 Seppo Kääriäinen /kesk: Arvoisa puhemies! Tämä on tietysti mittaluokaltaan pienen pieni asia, mutta tästä on tietysti muodostunut vuosien mittaan aika tavalla iso symbolikysymys, kysymys siitä, onko tässä maassa enää hallituksen näpeissä olevaa aluepolitiikan välineistöä ollenkaan vai eikö ole.

Ed. Kekkonen pähkinöinti logistiikanäkölöaloista oli kyllä erittäin mielenkiintoista kuuluttavaa. Tuommoisen maiseman oloissahan meidän pitää myös Suomen kuljetuskirjratkaisu pystyä tekemään pitkäjänteisellä tavalla.

Talousvaliokunta omassa kannanotossaan näyttää edellyttävän — niin minä sen luen — useampivuotisia ratkaisuja. Jos tällaiseen ratkaisuun jatkossa mennään, niin kuin täytyy mennä, toivotaan, että valtiovarainvaliokunta omalta osaltaan sitten rahaa tähän antaessaan yhtyy talousvaliokunnan useampivuotisuusvaatimukseen. Täytyy toivoa, että vuoden päästä, kun tai jos täällä olemme, tämän tapaista näytelmää ei täällä tarvitse enää nähdä, vaan voitaisiin katsoa jo pikkuisen pitemmälle eteenpäin.

Yhdyn ed. Ryynäsen toiveeseen siitä, että tämänkin asian osalta toimittaisiin Agenda-asiakirjan mukaisella tavalla eli otettaisiin mukaan myös Pohjois-Savon maakunta. Siinähan ministeri Mönkäreellä tulee olemaan käytännössä ensi vuoden puolella mahdollisuus toimia tämän tavoitteen aikaansaamiseksi.

Ihan lopuksi, tässähan on kysymys — viittaaan ed. Kekkonen hyvään puheenvuoroon — siitä, onko valtiolla interventiomahdollisuutta raakaan kapitalismiin vai ei, pienellä Suomen valtiolla taikka EU:lla. Minusta täytyy olla, jotta voidaan jonkin verran tasoittaa eroja, jotka johtuvat muun muassa luonnonolosuhteista.

7 Unto Valpas /vas: Arvoisa puhemies! Kuljetustuki niin kuin muutkin alueelliset tuet pyritään maassamme usein torjumaan sillä, että väitetään, että EU:ssa ei asiaa hyväksytä. Niin kuin täälläkin on todettu, niin asiahan ei ole tällä tavalla. Sitähän osoittaa Ruotsin huomattavasti laajempi kuljetustuki.

Kaiken kaikkiaan hallituksen politiikka ei ole ollut tähän mennessä kovin aluepolitiikkaa suosiva. Tämä on tosiasia. Tässä olisi pitänyt olla pal-

jon aktiivisempi ihan senkin takia, että eduskunnan ei tarvitse tämän tyyppisiä, loppujen lopuksi aika pienestä rahasta kiinni olevia asioita paikat. Tämä olisi voinut tulla hallituksen esityksenä, koska oli tiedossa jo oikeastaan etukäteen, mikä on eduskunnan tahto tässä asiassa. (Ed. Kekkonen: Eikö tämä olekin hallituksen esitys?) — Tulihan se nyt, mutta asia pitää aina sillä aloitteella käynnistää. Tällainen temppuilu on tässä minusta aivan turhanaikaista.

Kaiken kaikkiaan muuttoliikkeen estämiseksi kaikkia keinoja kannattaa yrittää, ja eräs keino varmasti on laajentaa kuljetustukea. Minusta nyt pitäisi ottaa seuraavaksi tavoitteeksi kuljetusten laajentaminen. Hyvänä puolena näen myöskin hallituksen kannalta aluepolitiikassa sen, että sieltähän on kyllä tulossa uusi aluekeskusmalli, jolla ehkä pyritään myöskin saamaan vaikutuksia Pohjois- ja Itä-Suomeen.

8 Esko Kurvinen /kok: Arvoisa puhemies! Kuljetustukilaki on minusta suhteellisen suuren huomion saanut siihen markkamäärään verrattuna, joka sillä on jo useita vuosia ollut. Se periaatteellinen merkitys, joka sillä on niille alueille, jotka sijaitsevat kaukana markkinoista ja joilla on työpaikkoja ja teollista toimintaa tällä hetkellä, on suuri.

Minusta oli erittäin mielenkiintoista kuunnella — työhuoneessa kuuntelin — ed. Kekkonen analyttistä pohdintaa yleensä ja laajemmin euroopalaisista kuljetuksista ja niiden vaikutuksista Suomeen, ja mielestäni meidän pitäisi ottaa enempi huomioon kansallisia näkökohtia. EU ei tätäkään lakia kiellä. EU:n kilpailuviranomaiset ovat sen hyväksyneet ja Ruotsiin jopa kymmenkertaisena samanlaisen lakiesityksen. Minusta tämä vuoden mittainen laki on parempi kuin ei mitään, mutta viimeistään tässä vaiheessa kauppa- ja teollisuusministeriön tulisi aloittaa pysyvän lain tai vähintäinkin EU-rakennerahastokausien mittaisen lain valmistelu niin, että se täyttäisi koko EU:n rakennerahastoalueet Itä-Suomen ykkösalueet mukaan lukien.

9 Antero Kekkonen /sd: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kääriäisen esittämää interventiomahdollisuutta suhteessa Eurooppaan tuossa muodossa varmaankaan ei ole, mutta suhteessa Eurooppaan Ruotsin-malli aivan hyvin käy esimerkiksi siitä, että me voimme venyttää mahdollisuuksiamme pitemmälle kuin nyt on tapahtunut.

Mitä tulee tähän kansalliseen tukipolitiikkaan, niin minusta tämä lyhyt intensiivinen keskustelu on osoittanut, että asia on isompi kuin ne markat, joista tässä puhutaan. Siis nämähän ovat pilipali-luokkaa nämä summat, joista puhutaan. Nyt on kysymys siitä periaatteesta, voimmeko ylläpitää sellaista kuljetusjärjestelmää tai sellaisia kuljetusjärjestelmiä, jotka ovat meille sopivia. Tässä suhteessa myöskin olemme aika lailla kaavoihin kangistuneita.

Minusta olisi hyvin tärkeä miettiä — tämä nyt vähän lavenee, arvoisa rouva puhemies, mutta asia on kuitenkin sama — meidän pitäisi hyvin avoimesti miettiä esimerkiksi kanavointiratkaisuja ympäristön kannalta. Esimerkiksi Keski-Euroopassa ei ymmärretä laisinkaan, miksi me olemme niin happamia kanavoinnille ja sen sijaan ajamme autoilla, saastutamme ilmaa, maaperää ja mitä kaikkea siitä seuraakaan. Esimerkiksi kanavointiratkaisut olisivat suomalaisen mahdollisuus, rautateiden modernisointi myöskin tavarakuljetusta ajatellen olisi yksi mahdollisuus. Ylipäänsä meidän mielikuvituksettomuutemme kuljetusalalla on aika monumentaalista luokkaa. Se sitten päättyy tällaiseen tilanteeseen, että täällä keskustelemme, fiksumet ihmiset, itseäni lukuun ottamatta, muutamasta miljoonasta vuosi kerrallaan, miten tämä asia hoidetaan. Minusta suomalainen liikennepolitiikka ansaitsisi erittäin suuren kokonaispohdiskelun, sellaisen kokonaispohdiskelun, jolla kerta kaikkiaan päästäisiin tulokseen sen suhteen, mitkä ovat ne muodot, jotka ovat tämän tyyppiselle valtakunnalle sopivia, jossa on tavattoman vähän väkeä mutta tavattoman paljon neliökilometrejä.

10 Esa Lahtela /sd: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkonen kaunopuheisen puheenvuoron jälkeen on tietysti hankala lähteä toisella tavalla puhumaan tästä asiasta.

Joka joulun alla, taitaa olla kolmas tai neljäs kerta nyt, jauhetaan tätä samaa asiaa. Edellisten joulujen alla ongelma on lakaistu sillä tavalla maton alle, että on puhuttu uuden logistiikkajärjestelmän kehittämisestä. Se on ollut tavallaan se taikasana, jolla on saatu taas vuodeksi tilanne rauhoitettua, jotta myönnetään rahaa kuljetustukeen ja logistiikkajärjestelmää kehitellään tässä ja tehdään esitys sitten. Nyt kuitenkin, vaikka kehitettäisiin minkä tyyppinen logistiikkajärjestelmä hyvänsä, välimatkoista johtuvaa ylimääräistä kustannusta ei saada kompensoitua, madallettua,

logistiikkajärjestelmällä, ei millään opilla. Sen takia uskon, jotta joudumme joka tapauksessa ensi joulunkin alla palaamaan tähän kysymyseen sillä tavalla, että jonkin tyyppinen kuljetus-
tukijärjestelmä on oltava.

Sen lisäksi meidän pitää kehittää logistiikkajärjestelmää, totta kai. Meidän pitää olla tehokkaita kaikessa, kun on pitkät välimatkat. Siihen kuuluvat sitten ed. Kekkonen ajatukset myös siitä, jotta meidän pitää ottaa kaikki liikennemuodot tarkasteluun ja sillä tavalla, jotta niistä tehdään päätöksiä eikä olla jonkin tyyppisissä juoksuhaudoissa. Ennen kaikkea tuntuu siltä, kuin liikenneministeriön virkamiehet olisivat linnoittautuneet jonkin asian taakse. Muun muassa kanava-hanke aiotaan torpedoida ihan täydellisesti. He eivät tykkää siitä, jotta eduskunta tämmöisten asioiden kanssa puuhastelee. Sen takia eduskunnan pitää näyttää linja, ottaa valta, joka meille kuuluu, ja panna nämä asiat semmoiseen kokonaisvaltaiseen hanksaan.

Mutta, niin kuin totesin, me tarvitsemme kuljetustukijärjestelmän. Tehdään nyt sillä tavalla, että ensi joulun alla sitten meillä on pitempiaikainen paketti olemassa.

¹¹ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsitellään hallituksen esitystä n:o 199 laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta. Kuitenkin tässä yhteydessä joku kansanedustaja, kansanedustaja Esa Lahtela, päätyi myös kanavointiasiaan. Toteaisin täällä kuulleen mietelmän, että Keski-Euroopassa ihmetellään, miksi autolla ajetaan ja "happamoitetaan ympäristöä". Haluaisin tämän asian esiin tuoneen kansanedustajan paneutuvan liikenneministeriön teettämään Kymijoki—Mäntyharju-kanavaparin selvitykseen ja sen ympäristö-
osioon, jossa todetaan, että kanavaliikenne tuottaa tältä osin enemmän hiilidioksidia kuin kumipyöräliikenne, puhumattakaan tietysti raideliikenteestä. Tämä on laskettu tonnia per kilometri.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Tiusanen, nyt ollaan pikkuisen kaukana varsinaisesta asiasta!

Puhuja: Mutta, arvoisa puhemies, tämä on kommentti tähän kaukana olleeseen keskusteluun.

¹² **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusasen kommenttiin kanavoinnin

ympäristövaikutuksista toteaisin vain sen, että kriteerit, joilla liikenneministeriö nämä selvitykset teki, eivät olleet ajan tasalla. Ne oli tehty raskaspolttoöljykäyttöisille aluksille, joita tänä päivänä siellä hyvin vähän liikennöi.

Keskustelu päättyy.

Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Eduskunta yhtyy talousvaliokunnan ehdotukseen toimenpideoitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys vesihuoltolainsäädännön uudistamiseksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 85/2000 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 12/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Todellakin hallituksen esitys n:o 85 eduskunnalle vesihuoltolainsäädännön uudistamisesta on hyvin merkittävä asia. Ympäristövaliokunta kuuli myös hallintovaliokunnan kannan ja otti huomioon osittain hallintovaliokunnan huomautukset ja arviot.

Keskeisiä asioita valiokunnan yksimielisessä mietinnössä on se, että vesihuoltolainsäädännön kokonaisuudistusta pidetään tarpeellisena, ja myös se, että valiokunta kiinnitti huomiota niihin kustannuksiin, jotka puhtaan talousveden tuottaminen aiheuttaa sen käyttäjälle. On niin, että hallituksen esityksen eräänä ongelmana on

nähty, että se mahdollisesti nostaa talousveden hintaa, jonka kuluttaja joutuu maksamaan.

Kaiken kaikkiaan tärkeänä asiana lakiehdotuksen 5 §:ssä on se, että säädetään kunnille yleinen velvollisuus kehittää vesihuoltoa alueellaan, mutta myös vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolella. Vastaavaa velvoitetta ei ole voimassa olevassa lainsäädännössä. Kunnalle laissa säädetty velvollisuus vesihuollon kehittämiseen tehostaa sinänsä haja-asutuksen jätevesihuollon järjestämistä, mutta myös sellaisen muun lainsäädännön täytäntöönpanoa, jolla vaikutetaan haja-asutusalueiden jätevesihuoltoon, todetaan mietinnössä.

On erittäin tärkeä asia, että lainsäädännössä asetuksin ja muin määräyksin pyritään haja-asutuksen jätevesihuoltoa edistämään. Se on ollut yksi ongelma etenkin Sisä-Suomessa järviolueilla ja rantatonteilla. On myös tärkeä asia, että ympäristönsuojelulaki, joka on voimassa tämän vuoden maaliskuun 1. päivästä alkaen, antaa uusia mahdollisuuksia tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Myös ympäristöministeriö voi antaa valtakunnalliset vesiensuojelutavoitteet huomiioon ottavia määräyksiä. Ympäristövaliokunta kiirehtiikin sitä, että ympäristöministeriö antaisi tätä tavoitetta tukevan asetuksen.

Myös vuoden alusta voimassa oleva maankäyttö- ja rakennuslaki tukee haja-asutusalueen vesihuollon tason parantamista ja nimenomaisesti mahdollistaa jätevesiongelman ratkaisemisen.

Kuntien yhteistoimintaan valiokunta kiinnitti erityistä huomiota ja painottaa sitä samoin kuin ympäristö- ja terveydensuojeluviranomaisten suorittamaa vesihuollon valvontaa. Sammutusvesihuolto on ollut erityisesti Kuntaliiton huoleena. Ympäristövaliokunta kuitenkin toteaa, että vastuu sammutusveden saannista ja riittävydestä määräytyy pelastustoimilain 29 §:n kautta. Näin ollen se on säädetty selkeästi kunnille. Käsitellyssä olevan lain kautta tilanne ei muutu.

Edelleen valiokunta on kiinnittänyt huomiota juomaveden, talousveden, terveellisyyteen ja siihen, että sammutusveden tuottovaatimus ei saa johtaa siihen, että vesijohtojen kapasiteetti ylimitoitetaan. Tällä olisi kielteiset vaikutukset talousveden terveellisyyteen.

Toinen asia, johon Kuntaliitto on kiinnittänyt erityistä huomiota, on niin sanotut hule- ja kuivatusvedet ja niiden poisjohtamisen aiheuttama taakka kunnille. Kunnallistaloudellisia vaikutuksia ei ympäristövaliokunta kuitenkaan näe tämän

hallituksen esityksen tuovan kunnille lisäkustannuksina. Lisäkustannuksia saattaa perustelujen mukaan syntyä ainoastaan vesihuollon kehittämismuunnitelmien laatimisesta.

Ympäristövaliokunta teki myös muutaman muutoksen hallituksen esitykseen, ensinnä sen 11 §:ään, jossa todetaan liittymisvelvollisuudesta. Vapauttamispäätöksen siirtämisen ympäristönsuojeluviranomaisille katsoi valiokuntamme aiheelliseksi, ja nimenomaan niin, että asiasta päättävät ympäristölautakunta ja ympäristöviranomaiset, joille terveydenhoidon viranomaisten tai terveyslautakunnan tulee antaa lausunto. Tässä muuttimme päättämisen ja lausunnonantamisjärjestystä.

Kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpidon siirtäminen eriytetyksi on valiokunnan mielestä paikallaan. Laissa olevan sanonnan täsmentäminen ja muuttaminen tältä osin oli valiokunnan yksimielinen kanta.

Riita-asiain oikeuspaikkaa koskevaa pykälää muuttimme mielestämme selventävään suuntaan, joka antaa myös mahdollisuuden paremmin päättää oikeuspaikan etsimisestä. Oikeuspaikasta todetaan säädettävän tarkemmin erikseen. Tällöin oikeuspaikka määräytyy asian laadun mukaan, oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten ja toisaalta kuluttaja-aloitteisissa riita-asioissa kuluttajansuojalain 12 luvun nojalla.

Laki tulee voimaan esityksemme mukaan 1 päivänä tammikuuta 2002.

Kaikesta tästä johtuen muuttimme myös muita lainsäädäntöä toisin kuin hallituksen esityksessä on. Esitämme myös terveydensuojelulain muuttamisen olevan tässä tapauksessa tarpeen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ympäristövaliokunta liitti mietintöön lausumaehdotuksen, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa vesihuoltolaitosten omistuksen ja toimintamuotojen muutoksia ja arvioi seurannan perusteella muutosten taloudellisia vaikutuksia ja sammutusvesihuollon toimivuutta sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi.

² **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä kunnallisten vesihuoltolaitosten perimät vesimaksut ovat yksityisoikeudellisia, mutta jätevesimaksut ovat julkisoikeudellisia. Kuitenkin kaikki yksityisoikeudellisten laitosten eli vedenjakeluyhtiöiden, vesiosuuskuntien jne. perimät maksut, niin vesimaksut kuin jätevedestä perittävät maksutkin, ovat puolestaan yksityisoi-

keudellisia. Vesihuoltolainsäädännön uudistamisen yhtenä merkittävänä tekijänä on pidettävä sitä, että kaikki vesihuollosta tehtävät sopimukset ja perittävät maksut määräytyisivät vastedes yksityisoikeudellisin perustein. Tämä mahdollistaa myös kunnallisten vesihuoltolaitosten kehittää taksarakennettaan kokonaisuudessaan perusmaksun suuntaan. Tähän asti kunnalliset laitokset eivät ole voineet jätevesimaksujen osalta käyttää osin perusmaksua ja osin kulutuksesta riippuvaa jätevesimaksua, koska jätemaksusta annettu laki ei tunne perusmaksua.

Vesi- ja viemäriulaitosten taksarakenteen kehittäminen perusmaksun suuntaan on erityisen tarpeen väkilukuun menettävillä paikkakunnilla, koska laitosten kiinteät kustannukset eivät suinkaan alene samassa suhteessa kuin veden kulutus laskee. Yleinen kehitys veden ominaiskulutuksen pienentymiseen vettä säästävien kulutustottumusten ja uuden tyyppisten vettä säästävien vesijohtokalusteiden ansiosta pakottaa vesihuoltolaitokset yleisestikin kehittämään taksarakennettaan siten, että puhtaan veden kulutuksesta ja jätevesien johtamisesta ja käsittelystä perittävät maksut muodostuvat perusmaksusta ja käyttömaksusta.

Lain perusteluissa vesihuoltolaitosten toiminta-alueista mainitaan muun muassa, että laitokselle ei kuitenkaan hyväksyttäisi erillisiä vedenhankinnan ja viemäroinnin toiminta-alueita vaan yhtenäinen toiminta-alue, jonka eri osissa vesihuoltolaitoksen verkoston laajuus ja laitosten tehtävät voivat vaihdella. Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja ed. Tiusanen totesi, tietysti lain tavoite on hyvä eli jätevesihuollon toivotaan paranevan reuna-alueilla, mutta, totta kai, käytännössä hyvin monilla alueilla tämä tavoite on mahdoton toteuttaa. Se johtaa sellaisiin kustannuksiin. Ainakin Vesi- ja viemäri-laitosyhdistys esitti lausunnossaan hallituksen esityksestä, että laista ja myös sen perusteluista tulisi käydä ilmi, että vesilaitokselle, viemäri-laitokselle ja sadevesiviemäri-laitokselle voidaan hyväksyä erilliset toiminta-alueet. Muun muassa omalla paikkakunnallani tulisi voida määrätä eräiden nykyisten vesiosuuskuntien toiminta-alueet vain vesilaitostoimintaa varten. Tämä on välttämätöntä, koska viemäri-laitostoiminnan järjestäminen näillä alueilla, niin kuin äsken totesin, on käytännössä taloudellisten syitten vuoksi lähes mahdotonta. Lieksaa vastaava tilanne on monilla haja-asutusalueilla ja myös muissa Itä- ja Pohjois-Suomen

väkeään menettävillä kuntakeskusten ulkopuolisilla kyläyhteisöillä. Mielestäni tätä näkökantaa mietintö kuitenkin tukee.

Lain voimaantulo siis tapahtuisi vuodenvaihteessa. Se on hyvä asia. Tällöin uuden lainsäädännön suomat mahdollisuudet, joihin äsken viittasin, eli perusmaksun määrittäminen jätevedelle myös kunnallisissa vesihuoltolaitoksissa ja kaikkien maksujen saaminen yksityisoikeudelliseksi, voidaan ottaa käyttöön.

Jotta kunnille ei aiheutuisi lain nopeasta voimaantulosta kohtuutonta kiirettä, on hyvä, että valiokunta on lisännyt voimaantulosääntöksen momentin, joka koskee kirjanpidon eriyttämistä. Siinä lukee jotenkin näin, että mitä 20 §:ssä säädetään, sovelletaan kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpitoon ensimmäisen kerran siltä tilikaudelta, joka alkaa tammikuussa 2002. Tämä tarkennus on todella hyvä. Toisaalta kun hallituksen esityksen 20 §:ssä lukee, että kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito tulee eriyttää kunnan kirjanpidosta, siis kirjanpidosta, niin nyt pykälässä on: kunnan kirjanpidossa.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Toivottavasti olen väärässä, mutta näyttää siltä, että kunta joutuu jatkossa ostamaan myös sammutusveden toimittamisen vesihuoltolaitokselta. Tämän joutuu tekemään. Tässä on vaarana se, että tulee tuntuvia lisäkustannuksia, sillä sopimusjärjestelyt sammutusvesihuollosta kuntien ja vesihuoltolaitosten välillä lisääntyvät, koska näitä liikelaitostumisia, yhtiöittämisiiä ja yksityistämisiä todennäköisesti tapahtuu.

3 Pekka Nousiainen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys vesihuoltolainsäädännön uudistamisesta ja siihen liittyvä ympäristövaliokunnan mietintö. Nyt tällä hallituksen esityksellä kootaan vesi- ja viemäri-laitostoimintoja koskeva lainsäädäntö ja niitten maksuperusteet yhteen lakiin, mitä sinällään on pidettävä hyvin myönteisenä ja tilannetta selkiyttävänä. Myöskin tällä lainsäädännöllä on tavoitteena turvata vesihuollon palveluiden saanti siten, että kaikki tarvitsevat saavat kohtuullisin kustannuksin puhdasta talousvettä sekä terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukaisen viemäroinnin ja jätevesien puhdistuksen. Elikkä tässä nyt kuntien vastuu vesihuollosta myös maaseudun alueiden osalta tulee kasvamaan. Sinällään myöskin sitä pidän hyvänä asiana. Yhtä lailla kunnalle tulee velvollisuus kehittä-

tää vesihuoltoa koko alueellaan. Näin ollen vesiasiat tulevat saamaan entistä suuremman painoarvon kuntien toiminnan suunnittelussa.

Nyt ehdotettu lainsäädäntö myöskin ympäristön kannalta myönteisesti asettaa maaseutualueilla tiukempia ehtoja jätevesien käsittelylle. Laki tuo tullessaan puhdistamisveloitteen maaseutualueiden vesille silloin, kun harjoitettava toiminta ei edellytä ympäristölupaa, mutta tavallaan on olemassa ympäristön likaantumisen vaara sillä lailla, että jätevedet on puhdistettava. Yhtä lailla voidaan asettaa maaseutualueilla jätevesien laskukielto maahan, joka on ollut tähänkin saakka käytössä, mutta se on lupaprosessilla käytännössä hoidettu.

Kuntien yhteistoiminta on vesi- ja jätevesiasioissa jo varsin laajaa tänäkin päivänä. Tähän kiinnitetään tässä lainsäädännössä huomiota. Siinä kun pohjaveden saanti on vaikeutunut, kunnat ovat entistä enemmän hakeutuneet yhteistyöhön ja tällaisia pohjaveden ottamoihin ja runkovesijohdot on rakennettu jo hyvin laajoille alueille. Yhtä lailla kun jätevesien käsittelyehdot ovat tiukentuneet, on monasti jo myöskin jätevesien käsittely keskitetty suurempiin puhdistusyksiköihin, jotka ovat tehokkaampia, helposti valvottavia ja joissa toimintavarmuus on kunnossa. Elikä tässä laki kyllä hyvin pitkälle kirjaa jo vallitsevaa käytäntöä. Mutta tässä haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että nyt kun tämän kaltaiseen toimintaan mennään, myös täällä eduskunnassa ja hallituksessa tulee varautua siihen, että valtio tulee osallistumaan rakennettavien pohjavesiotamoiden kustannuksiin ja runkojohtoihin siinä laajuudessa, että lain tarkoitus on mahdollista toteuttaa vesihuoltomäärärahojen turvin.

Lakiehdotus itse asiassa nostaa esille erään ongelman, mikä tämän kaltaisesta lainsäädännöstä kunnissa tulee seuraamaan. Tässä on kiinnitetty huomio sammutusvesihuoltoon ja toisaalta kirjanpidon eriyttämiseen. Jos me kehitämme lainsäädäntöä siihen suuntaan, että kunta ei ole yksi yhteisvastuinen kokonaisuus, se johtaa eriyttämiseen, joka vesihuollon puolella johtaa tietysti vesi- ja viemärlaitosten yhtiöittämismahdollisuuteen ja toisaalta ylimääräisiin kustannuksiin esimerkiksi palo- ja pelastustoimen puolella. Minusta selkeämpää olisi ollut, että kunta nähdään yhtenä yhteisvastuisena palvelujen tuottamisjärjestelmänä, jolloin se myöskin oman kirjanpitonsa ja budjetoinnin kautta vastaa siitä, että nuo on asianmukaisesti suoritettu, sillä kirjanpi-

donkin eriyttämistä vastuu varmasti tulee merkitsemään sitä, että sitä ei enää katsota vesihuollon ja viemärlaitosten osalta yhteiskatteisina, vaan tarkastellaan menot ja tulot ja niitten vastaavuus tapauskohtaisesti. Silloin vesi- ja viemärimaksut tulevat todennäköisesti nousemaan ja myöskin yhtiöittämisenäkökulma tulee entistä enemmän korostumaan.

Hallituksen esityksessä oli toisen kiinteistön käyttökysymys 17 §:ssä. Mikäli tämä olisi jäänyt hallituksen esityksen muotoon, olisin nähnyt jopa mahdollisena, että siitä olisi tullut hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto, mutta nyt ympäristövaliokunta on muuttanut tämän asiakkaan kiinteistön käytöksi, mikä selkiyttää aika paljon sitä, että kysymyksessä on nyt puhtaasti veden ja viemärlaitoksen käyttäjän ja asianmukaisen kunnan tai yhtiön välinen suhde. Tällöin on viisainta, että kiinteistön käyttöpöytäkirjasta mainittaisiin jo vesi- ja viemärlaitosta koskevassa liittymissopimuksessa kunkin kiinteistön kannalta. Se on ehkä selkein tapa tuoda tuo käytäntöön.

Eräs asia, johon ehkä odotin ympäristövaliokunnan kajooneen enemmän, on puhdasvesikysymys. Meillähän puhtaat pohjavedet ovat ehtyvä luonnonvara, ja monta kertaa tuntuisi jo perustellulta, että niissä tapauksissa, milloin se on mahdollista, mentäisiin kaksoisvesijohtojärjestelmään eli käytetään hyvää, puhdasta pohjavettä talousvetenä, mutta toisarvoisissa paikoissa kuten saniteettilaitoksissa ja muissa voitaisiin käyttää jo pintavesiä. Tällöin säästäisimme pohjavesiä, joista varmasti tulevaisuudessa tulee olemaan hyvinkin monissa paikoin puutetta, ja se on jo ilmentynytkin.

Omalta osaltani halusin näihin asioihin kiinnittää huomiota. Nähdäkseni lakiehdotus ja valiokunnan mietintö sinänsä ovat myönteiset ja hyväksyttävissä.

⁴ **Jaana Ylä-Mononen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lukiessani Valiokunnan kannanotot kohtaa minulle yhä jää epäselväksi eräs asia. Nyt, kun valiokunnan puheenjohtaja on salissa, esitän oikeastaan kommenttini myöskin kysymyksen muodossa. Nimenomaan ajankohtainenhan tilanne on siinä mielessä, että vesijohtoja vedetään pitkin haja-asutusalueita ihan mukavalla yhteiskunnan rahoitusosuudella ja ihmiset ovat innostuneita siitä, että kerrankin on mahdollisuus saada kunnan vettä kraanasta. Mutta tässä mainitaan ja ihan selkeäksi tulee se, miten asiat

menevät silloin, kun rakennetaan uutta taloa haja-asutusalueelle. Niissä on ihan selvät käytännöt, mutta minulle on jäänyt vielä tarkentamisen paikka omissa tiedoissani, kun en ole kuullut asiantuntijoita enkä kuulu valiokuntaan: Minkälainen velvoite syntyy haja-asutusalueella jo olemassa olevalle taloudelle, joka harkitsee liittymistä oman kaivon sijasta yhteiseen vesijohtoverkkoon? Syntykö sille velvoite hoitaa jätevedet jotenkin uudella tavalla, kun ehtona on se, liittyykö vesijohtoverkkoon vai ei? Toivon, että tähän on vastaus saatavissa, koska se on tärkeä asia ja sitä ihmiset nyt odottavat. Toivon, että vastaus tästä menee laajaan tiedotukseen. Moni vesihanke seisoo sen takia, ettei tiedetä, mitä muita lisävelvoitteita tulee kuin vesilasku.

5 Esa Lahtela /sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä ollaan eteenpäin menossa huomattavassa määrin ympäristösyiden ja tietysti ihmisten osalta, asumisen mahdollisuuksien osalta, monessa paikassa. Nyt pitää vain huolehtia, kun kunnille lisätään velvoitetta hoitaa vesiasiat, puhdas sekä puhdistettava vesi, kuntoon, että valtion talousarviossa on riittävät varat näiden hankkeiden toteuttamiseen. Odottaisi myös, että kunnissa olisi suhteellisen yhdenvertainen kohtelu kuntalaisia kohtaan. Pelkään tässä käyvän sillä tavalla, että joissakin kunnissa, kun tässä velvoitetaan kunnat tekemään kehittämissuunnitelma, ollaan tiukkapipoisia ja pakotetaan kaikki liittymään näihin verkkoihin, jolloin sosiaalinen ajattelu jää pois, pystyykö joku mökin mummo ja ukko liittymään, jos sinne lähelle vedetään viemäri- ja vesijohtoputket, koska liittymismaksu on suhteellisen kallis. Tämmöisiä esimerkkejä on jo olemassa joissakin kunnissa tällä hetkellä, ja pelkään, että semmoiset tapaukset tulevat lisääntymään. Niistä on valitettu eri oikeusasteisiin, ja useimmissa tapauksissa oikeus on todennut, että kun kunnassa on tällainen päätös, että putket on vedetty, on pakko liittyä siihen. Sen takia odottaisi harkintaa. Yhdessäkin tapauksessa kaveri sanoi, että hän ei, 80-vuotias ukko, maksa sitä eikä liity, koska hän on ikänsä ottanut omasta kaivostaan veden ja imeyttänyt maahan jätevedet ja on haja-asutusalueella oleva ihminen. Tämän tyyppistä tulee varmasti.

Yhden asian tähän liittyen totean, että jollakin tavalla toivoisi, että Öljysuojarahaston päähän otettaisiin enemmän valiokunnasta yhteyttä. Siellä on semmoisia tapauksia, joissa öljy on pi-

lannut pohjavedet eikä nyt kunta vedä putkia. En tiedä, muuttaako tämä laki sitä, jotta nuo ihmiset tulevat saamaan puhdasta vettä, mutta aika ikävää on olla vuosikausia ajaveden varassa.

6 Esko Kurvinen /kok: Arvoisa puhemies! Käsitellyssä oleva hallituksen lakiesitys vesihuoltolainsäädännön uudistamisesta on minusta erinomainen hanke, jolla yhdistetään vesi- ja viemärihuollon maksut ja käytännön toimenpiteet samaksi laiksi. Samalla myös yhtenäistetään asiakkaan ja vesihuollon sopimusmenettelyt. Tässä tulee kuntien kokonaisvastuu kasvamaan alueensa vesi- ja viemärihuollosta, mutta myös sammuusvesihuollosta ja kuivatus- ja hulevedestä. Erityisesti pidän hyvänä sitä, että haja-asutusalueiden jätevesihuolto ja -käsitely yhtenäistyy ja niiden edellytyksiä parannetaan.

Ympäristövaliokunta on tehnyt lukuisia, tosin pieniä, mutta käytännön toiminnan kannalta erittäin merkittäviä muutoksia ja tarkennuksia lakiesitykseen.

Ed. Nousiainen omassa puheenvuorossaan pohdiskeli niin sanotun kaksiputkijärjestelmän käyttöönottoa. Minä uskon myös, että meillä Suomessa tätä asiaa on, niin kuin koko maailmassakin, pakko vähitellen ruveta harkitsemaan ja rakentamaan ainakin uudisrakennuksissa ja uusissa verkoissa.

Kannatan lämpimästi hallituksen lakiesitystä ja ympäristövaliokunnan siihen tekemiä muutoksia.

7 Pentti Tiisanen /vas: Arvoisa puhemies! Ed. Ylä-Monosen erittäin tärkeään kysymykseen haluan kunnioittaen vastata viitaten vesihuoltolain 11 §:n "Liittymisvelvollisuudesta vapauttaminen" 3 kohtaan, jonka b kohdassa käsitellään jätevesijohtoon liittämättä jättämistä. Siinä todetaan: "- - jätevesiviemäriin liittämisestä vapautettavan kiinteistön jätevesien kokoaminen ja käsittely voidaan järjestää niin, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa tai ympäristön pilaantumista." Siis tämä on se ehto, että jos se voidaan tällä tavalla järjestää, silloin kiinteistö voidaan vapauttaa liittämisvelvollisuudesta, siis tällä ehdolla, joten se on mahdollista, ei siis tarvitse välttämättä liittää jätevesiviemärijohtoon kiinteistöä, vaikka se olisikin vesijohdossa. Myös vesijohtoon liittämistä voidaan vapauttaa, jos "kiinteistöllä on käytävissä riittävästi vaatimukset täyttävää talousvettä". Tämä asia sinänsä on huomioitu vielä

niin, että jätevesiviemäristä vapauttamisessa ympäristöviranomaiset, niin kuin totesin, ovat päätöksentekijöitä, jotka saavat lausunnon terveydenhoitoviranomaisilta. Asia ei tältä puolelta ole ongelmallinen.

Ed. Esa Lahtela tarkasteli hinta-asiaa. On aivan selvää, että myös valiokunta pohti tätä, piti sitä ongelmallisena, että hinta saattaa nousta liian korkeaksi nimenomaan sen vuoksi, että vesihuoltolaitoksen hinnoittelu tulee nykyään ikään kuin omakustannushintaisena. Toisin sanoen jäteveden hinnassa laskutetaan myös investoinnit. Se on täällä hyvin painokkaasti huomioitu. Näin ollen tulee tilanteita, jolloin taloudellisesti asiaa tarkastellen liittyminen on liian raskas kiinteistön omistajalle tai haltijalle. Se on huomioitu samassa 11 §:ssä, 1 kohdassa, jossa vapautukset liittämismaksuvelvollisuudesta on todettu ja niiden ehdot. Tässä todetaan myös kustannukset: jos ne ovat kohtuuttomia, ei ole pakko liittyä verkkoon. Tämä asia on ennakoitu. Tämä liittyy myös siihen, että veden hintaan ei voida enää liittää piiloveroa, mitä monet kunnat ovat harrastaneet. Näin ollen sekin vaikuttaa veden hinnan määräytymiseen.

Lopuksi, puhemies, totean, että valiokunta teki oikeastaan aika pitkän työrupeaman hallituksen esityksen n:o 85 kohdalla. Haluan myös merkitä pöytäkirjaan kiitokseni ja valiokunnan kiitokset valiokuntaneuvos Kandolinille, joka teki erinomaisen työn.

8 Jaana Ylä-Mononen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän valiokunnan puheenjohtajaa vastauksesta, mutta vielä yksi kohta jäi itselleni epäselväksi. Haja-asutusalueiden vanhoissa taluksissa ei ole tarjolla yleistä viemäriä päätä, mihin liittyä, vaan heillä on omat vanhat likakaivojärjestelmänsä tai semmoinen järjestelmä kuin nyt talossa sattuu olemaan. Heille tarjotaan liittymistä vain vesijohtoverkkoon, ei viemäriin, koska viemäriä ei ole, kunnallista viemäriä ei vedetä sinne korpeen, mihin vesijohtoverkkoa vedetään. Edellyttääkö tämä tilanne heiltä heidän omien jätevesijärjestelmänsä, likakaivojensa, uudenaikaistamista tai läpikäymistä, kun he liittyvät yhteiskunnan tukemaan vesijohtoverkkoon? Siis mitään viemärijohtoa ei ole olemassa-kaan vaan täysin omat likakaivot. Tämä kohta on se, mikä nyt punnertaa maakunnissa.

9 Esa Lahtela /sd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia vain ed. Tiusaselle selvityksestä. En tiedä, onko sitä pohdittu ympäristövaliokunnassa tai tuliko asiantuntijakuulemisissa esille, mutta nykyinen tilannehan on sen oloinen, jotta tapaus, jota äsken yritin lyhyesti kuvata, on seuraava: Vanha papparainen asuu mökissään. Suhteellisen lähelle hänen taloansa vedettiin vesijohtoverkosto. Kysymyksessä on pieni kunta, jossa todettiin, jotta kaikkien on liityttävä siihen verkostoon — siellä on isot pellot, mutta se kuuluu kirkonkylän keskusta-alueeseen. Pappa kävi kaikki oikeusasteet hallinto-oikeutta myöten eikä hallinto-oikeus muuttanut päätöstä, eli kunnallinen päätös oli niin vahva, että sitä ei muutettu. Ne eivät katso neet mitään, edes kustannussyitä. Liittyminen oli kymppitonin luokkaa. Pappa sanoi, että hän ei pysty maksamaan tällaista.

En tiedä, muuttuuko tämä tässä laissa. Ed. Tiusanen, totesitte, jotta ympäristöviranomaisen ratkaisee tämän jutun. Meneekö se ohi kunnallisen päätöksenteon? Esimerkiksi siinä tapauksessa kyseinen kunnanhallitus ja -valtuusto ovat tehneet päätöksen siitä, että liittymäpakko on olemassa ja kaikkien pitää liittyä verkostoon taajama-alueella.

10 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi ed. Ylä-Monoselle: Olisi tietysti järkevää aina katsoa, mikä jätevesitilanne on eli onko harmaat vedet hoidettu erikseen muista jätevesistä jne. Tämä tilanne olisi kai luontevaa yleensä katsoa, mutta laissa ei ole mitään velvoitetta siihen, että jätevesien käsittely pitäisi jollakin erityisellä tavalla uudelleenarvioida silloin, kun liitytään ainoastaan vesijohtoverkkoon. Todellakaan kysymys ei ole vapauttamisesta tässä teidän esimerkissänne, koska jätevesiviemäriä ei olekaan tarjolla. Tällaista arviointipakkoa ei ole, se ei ole tullut esille eikä se ole laissa.

Ed. Esa Lahtelalle aivan lyhyesti: Laki on tosiaan muuttunut, ja nyt nämä liittymismaksuvelvollisuudesta vapauttamisen kohdat ovat uudet, joten tämä tapaus pitäisi kai uudelleen käydä läpi ikään kuin uutena tapauksena nykyisin voimassa ollessa. Näin ollen nähtäväksi jäisi, miten voimakas liittymisestä vapauttamisen oikeus on, joka on täällä mainittu, ja joka ottaa huomioon taloudellisen puolen.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Täysistunto lopetetaan kello 20.08.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
